

ANUL XV
Nr. 4 (508)
Sîmbătă
22 ianuarie
1972
8 pagini
1 leu

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Ziua de aur a României moderne

Un vis de veacuri

Românii au purtat cu ei de-a lungul veacurilor înădăncinat în adîncul conștiinței, profundă convingere a originii, ca și aceea a unității neamului lor. Udrăște Năsturel, cărturar al secolului al XVII-lea, își mărturisea „marea și aprinsa dragoste pentru limba latină sau română, vădit înruțită cu a noastră”, iar Dimitrie Cantemir vorbea de „toată țara Românească”, în care includea Moldova, Țara Muntenească și Ardealul. Fața lui Mihai Viteazul, eșemer dar glorioasă, a luminat peste veac, simbol concret al posibilității realizării unui vis. Găsind în studiile lor, cu mult mai temeinice și mai întinse decît cele ale cronicarilor vremurilor anterioare, confirmarea convingerilor celor mai adînci ale neamului, corilei Școlii Ardelene au pus apoi noi temelii în lupta pentru unitate, care din vremea lor, o dată cu formarea națiunii române moderne, a trecut din domeniul posibilului în acela al necesității.

Timp de decenii, din ultima parte a secolului al XVIII-lea, făurirea statului unitar s-a înscris dominant în orbita preocupărilor devenind tulpă luptei patrioțelor. „Unire națională” scria în 1844 George Barileu — este frumoasă diviză de răsună din toate părțile și deșteaptă duhurile cu putere multă”. Revoluția pașoptistă a agitat și ea energie idealului constituirii statului unitar românesc în accepția sa cea mai largă, cit și în cea mai restrînsă, dar mai ușor realizabilă, o Unirii Principatelor, ca primă etapă pe drumul săvîrșirii unității statale.

La mai puțin de un deceniu după revoluție, ideea Unirii cuprînzînd întregul popor, acționînd ca o puternică forță materială, agitînd spiritele, mobilizînd energiile, s-a văzut materializată într-o realitate industrială. Deschînd procesul formării statelor naționale — devansînd unitatea Italiei și pe cea a Germaniei și reușind să dea naștere statului unitar nu „în loc și subie”, ci printr-o destoinică îmbinare a îndrăzneții patriotice cu măsura politică, poporul român a pus Europa în fața evenimentului dublei alegeri, soluție ingenioasă, care a produs admirabil și surprînzător, într-o faimă a vremii se comenta dubla alegere scriindu-se că fusese ca „o turtuță de vară iscată din senin”. Respectînd formele, exprimîndu-și prin intermediul Adunărilor ad-hoc — întrunite în baza hotărîrii puterilor europene — aproape unanim voinea de a-și constitui statul unitar, românii acceptaseră decizia puterilor din vara anului 1858 concretizată în Convenția de la Paris. Un singur lucru nu putuseră accepta: să renunțe la Unire. Și atunci, soluția care se impuse în locul aprigei deslășurări a luptei politice dusă în Principate în jurul alegerilor de domni, a fost desemnarea ca domn pentru ambele țări a unei singure persoane — ceea ce nu contravenea Convenției I — și a unei care intruchipa ideile progresului (nu întîmplător contemporanii l-au numit pe Cuza „domnul Unirii”, iar Kogălniceanu l-a definit ca un „domn nou” la „legi noi”).

Unirea Principatelor, eveniment memorabil, nu poate fi niciînțeles deplin de ideile înaintate ale epocii. Realizarea statului unitar n-a însemnat doar a ștergere de hotar și o unificare a unor forme învechite, ci Unirea a adus profunde transformări și ea a stat la baza constituirii și organizării statului modern și nu numai unitar. Ziua de 24 ianuarie 1859 nu poate fi înțeleasă în plenitudinea însemnătății ei decît dacă o considerăm legată de ceea zi de august 1864, cînd Cuza a decretat legea rurală. Procesul unificării a fost totodată un proces de înnoire, de alungare a vechiului și de creare a noului, de înălțare a perimatului și de deschidere de drum progresului. Relemele au îmbrățișat multilateral viața noului stat și astfel, pe aceste baze, a luat naștere România modernă.

Dar Unirea Principatelor a însemnat și mai mult, cîci ea a fost primul dintre marile evenimente care au asigurat nu numai constituirea statului român modern, dar și ascensiunea sa. Dubla alegere a fost solutație cu entuziasm în Transilvania, deoarece nașterea română în ansamblu ei era conștientă de faptul că se înfăptuise doar prima etapă pe drumul unui proces istoric ireversibil, care avea să-și găsească desăvîrșirea în anul 1918. Și tot în Unirea Principatelor poate fi regăsită cea mai temeinică premiză a cuceririi neofînății țării. Dobîndită cu armele în mîini, prin eroismul armatei și dirigența poporului, la mai puțin de două decenii după memorabila zi de 24 ianuarie 1859. Independența avea să dea noului stat modern cadrul cel mai propice dezvoltării sale. Implînd năzuința seculare, „ziua de aur” a veacului se înscrisse prestigios în istoria națiunii române. Prin însemnătate și consecințe și poate mai ales prin dăruirea patrioțică și umană a înfăptuitorilor ei.

Dan BERINDEI

Act revoluționar

Meditarea marilor evenimente istorice care au jalonat mersul înainte al poporului nostru este, sau trebuie să fie, un prilej ciclic de a forma mai adînc semnificațiile lor, de a ne pătrunde, cu fiecare an mai mult, de adevărurile majore pe temelia cărora s-a clădit existența noastră ca națiune. Dacă în fiecare an, la 24 ianuarie, am cînta numai „Hora Unirii”, fără ca vibrația, cutremurarea întregii noastre ființe la amintirea clipei cînd multumile entuziaste s-au prins de mîini jucînd-o în tîrziu oară, la lumina torțelor, să ducă la o „improprie” a sensurilor acestor evenimente, atunci în locul sărbătorii adevărate instaurăm rutina, ritul golit de viață. Iată de ce, deși s-a scris atît de mult și s-au spus atît de multe despre Unirea Principatelor, trebuie să încercăm a ne apropia de această dată crucială a istoriei noastre cu sentimentul că mereu mai avem ceva de descoperit. Și, de fapt, cercetările ne-o dovedesc.

Intr-o carte fundamentală pentru istoria secolului al XVIII-lea românesc, recent apărută la New York, Vlad Georgescu, cercetător la Institutul de studii sud-est-europene din București a demonstrat cu argumente peremptorii că ideea unirii politice a țărilor române este deplin cristalizată cu un secol înainte de unire, că, dacă împrejurările ar fi îngăduite-o, unirea s-ar fi făcut la 1774 și nu la 1859. Ce a împiedicat înfăptuirea acestei idei? Opoziția unor imense forțe politice externe, pe care micile țări românești nu le puteau neutraliza și înfrunta. Dar de ce, numai cîteva decenii după aceea, Unirea s-a înfăptuit? Vom spune, desigur, că a fost altă conjunctură. Și nu greșim. Dar ceea ce a contat mai presus de toate a fost altceva: în 1774 unirea o voiau, pentru ei, o mină de boieri, foarte luminați și patrioți în ceea ce privește destinele politice ale țării, dar crînceni și neînduplecați atunci cînd era vorba de a-și menține privilegiile ce le îngăduiau să exploateze pe ai lor.

O idee națională fără o solidă temelie populară nu se poate însă realiza. Iată primul îndărmînt al Unirii din 1859. Dacă cineva ar vrea să ilustreze, cu un eveniment capital de istorie națională, teza marxistă despre forța materială pe care o capătă ideile atunci cînd cuprînd masele, n-ar avea de făcut altceva decît să studieze destul de înțelegător ideea înfăptuită cu ea s-a înfăptuit, trecînd peste stăvilii ce păreau de netrecut, dînd puteri de uriași unor tîneri dintre care mai nici unul nu împlinise 40 de ani în 1859, și care, totuși, au dejuțat opozițiile a trei imperii, ale unei feroce clase moșierilești ce înțelegea patriotismul doar pînă la marginile moșiei proprii, și au reușit să înfăptuiască ceea ce părea tuturor o utopie: **statul român modern**.

Puterea și geniul lor politic își aveau însă o sursă pe care împărații și conștiința politică a Europei începeau să o aprecieze tot mai mult ca pe un coșmar sau o forță teribilă: **poporul**. Legătura lor ființială cu poporul, capacitatea de a face din idealul național general o chestiune personală a fiecăruia, de a convinge pe cîlocăș și pe meseriași, pe burghezul în plin proces de formație și chiar pe unii din membrii clasei stăpînitoare că în schimbarea politică ce o reprezenta Unirea stă chezușia unei îmbunătățiri a soartei fiecăruia, iată ceea ce a asigurat acea participare monolitică și extraordinar de disciplinată a maselor la extraordinarul șah politic ce se juca de către o mină de conducători vizionari, stăpîni pe toate țelele contradicțiilor celor „mari” și capabili să so-

lidarizeze, ca cauza lor, toate bună-voințele din lume!

Unirea românilor a fost de fapt un act revoluționar, o revelație reușită, după o revoluție înăbușită, aceea de la 1848. Soarta au decis-o masele, acele mase în care boșibuzaci lui Fuad Pașa, conduși de la spate de către consulul din Constantinopol al unui alt imperiu, n-au mai putut să tragă, fiindcă ochii întregii Europe erau aprinși asupra evenimentelor de la Dunărea de Jos. Să ne închipuim însă extraordinara „conjunctură” de la 1859 în absența țărănilor și a tabacilor așezînd dealul mitropoliei, și vom vedea că nici Napoleon al III-lea, nici Edgar Quinet, nici Michelet, nici Cernisavski și Dobrolubov, nici Cuza și Kogălniceanu n-ar fi putut sfîrșina opoziția unui pumn de boieri cumpărați de consulul austriac spre a falsifica alegerea!

O idee națională, un sentiment național plînd peste o mare mînd, a unui popor împiat și îndobitocit de grija zilei de mâine, rămîne literă de grîșă în memorii și „arz”-uri, din care posteritatea află doar că nimic nou nu este sub soare, că făuritorii unirii n-au fost decît executorii unui vis secolar! Ea devine realitate, fapt, atunci cînd poporul îi dă cuib în sufletul, în inima sa, cînd brațul tenibil al unei colectivități este gata să o opere și să-i croiască drum. S-a văzut, în 1859, că acestui braț nu-i pot rezista munți de greutate și opoziții.

Încă ceva ne mai amintesc unirea din 1859. Deunăzi, dacă nu mă înșeală memoria, ministrul de externe al Italiei cita cuvintele lui Cavour, făuritorul unității Italiei, cuvinte care sunau cam așa: ceea ce voi ați făcut la poalele Carpaților, noi vom face la poalele Apeninilor. Izbînda poporului român a fost, deci, un act de istorie universală, cu răsărit în epocă. Așa cum Traian Vuia s-a ridicat pentru înția oară de pe pămînt cu mijloace de bord, deschînd drumul aviației moderne, românii sînt primul popor din Europa înghîțit de imperii, care a reușit să se elibereze de servitute și protectorate bizundu-se în primul rînd pe forțele proprii. La 1821, revoluția grecească aduse Europa lumii hrînită cu o amintinție anticivilizată alături de urmașii lui Homer și Sofocle. Nici un Byron n-a venit însă ca să moară pentru Țara Românească și Moldova, și nici un imperiu n-a trimis armata și flota spre a le scoate din pîntecele imperiului otoman. Dimpotrivă, a trebuit un geniu politic superior spre a oșeza pinzele intereselor românești în bătaia ațtor vînturi contrare, din ferice și contradictorii.

Românii au demonstrat spectaculos lumii că un popor hotărît să fie liber și demn, necerînd nimic din ce e al altuia și nevrînd să sîfideze pe nimeni, dar cerînd la rîndu-i să nu fie călcat în picioare, poate săvîrși minuni. Aniversăm o „minune”. A cărei durată și trînicie am încercat să o explicăm în prima parte a acestor meditații sărbătorești.

Dan ZAMFIRESCU

Virgil TEODORESCU

Cenaclul revistei „Luceafărul”

Marți 25 ianuarie a.c., orele 18.00 la Casa Scriitorilor din Calea Victoriei 115, are loc ședința de lucru a cenaclului revistei noastre.

Vor citi Ion Stanciu (Brașov) și Gorun Manolescu — poezie și Horia Bălăsoiu — proză.

Actorii Vasile Nițulescu și Ovidiu Iuliu Moldovan vor recita poezie clasică și contemporană românească.

Cei ce doresc să participe sînt rugați să ridice invitațiile, luni 24 ianuarie, după-amiază, de la redacția revistei.

În pagina 8-a

A patriei cinstire

Obiect și proverb

Pagină după pagină, zilele istoriei se-morc în cartea fără sfîrșit a popoarelor, sub degetele de oțel ale progresului. Dar sînt zile cruciale în istoria unui neam. Pentru noi, printre ele, Unirea Principatelor, care reprezintă actul de naștere al statului național român modern. Și sînt de asemenea oameni care au trecut prin istoria lumii, turburînd, ca un pietros brutal și înepț, claritatea ei.

Un asemenea om, pentru noi, este Alexandru Ioan Cuza, un om pe care îl păstrăm în adîncul redării noastre, și care a intrat în galeria marilor personalități nu numai pentru contribuția sa la realizarea Unirii ci și pentru grandiozitatea atitudinii sale și purtarea sa fără reproș. Toți prietenii lui dovedești i-au urmat pilda.

Actul fundamental al Unirii a scos în evidență genul politic al poporului român și forța lui morală. Într-un moment în care conștiința națională ajunsesse în stare explozivă. „Multimea părea o mare crie și răscălită de talazuri” — notează cineva.

Într-un moment în care strategia acțiunilor politice era atît de greu de elaborat și tot atît de greu de stăpînit și canalizat impulsurile pe deplin îndreptățite, dar primordiale, acei extraordinari gînditori și hotărîși oameni de acțiune au fost oameni noi la legi noi, stînd să tragă folos din jocul contradicțiilor, dînd dovadă de inteligență și răpăle, de abnegație și prudență, și totodată de o nemăsurată cetezană supărătoare de prudență.

Acei iluștri bărbați au izbutit să pună Europa în fața unui fapt împlinit, năznuind să instauraze în țară domnia păcii și a dreptății.

În lupta nobilă pentru binele țării, adîrușea lor a fost totală.

În înfruntarea cu „monstruoasa coaliție” nici o reticiență, nici un subterfugiu egoist, nimic fals, nimic trucat; gînditori și oameni politici care se împuneau, în primul rînd, prin forța lor morală.

La drept vorbind, la baza statului național român stă tocmai această forță morală și etică, la urma urmei, fizionomia României moderne, ea contopesc, mobilizează și animă conștiința colectivă, în vederea realizării totale a aspirațiilor legitime ale poporului.

Dar ea are nevoie de înaintași, are nevoie de conducători recunoscuți. Așa cum a subliniat mai tîrziu cel al cărui nume s-a legat pentru totdeauna de unire și de independență, Mihail Kogălniceanu, „pe plan european românii au cucerit unitatea națională înaintea italienilor și germanilor”, iar Principatele Unite, deși dependente oarecum de Imperiul Otoman, duc, totuși, o politică externă proprie, a cărei clarviziune, prudență și justete a fost de multe ori remarcată.

Au fost înfăptuite acele mari reforme, asupra cărora nu mă opresc acum, acte fundamentale de servitute feudală și crearea unei noi structuri sociale și politice, temelia statului român modern.

Sentimentul național și dragostea de țară în poezia acelei vremi, atît de puțin scrisă, de multe ori cu un aer desăvîrșit, sînt curate ca lacrima, au un sunet grav și peren, cu toate că haina versului s-a schimbat, și mijloacele de expresie au ajuns să furnizeze ligamente științifice.

În spiritul marilor reforme și al forței morale care le-a dat avînt, s-a întîmplat un lucru căruia importanța istorico-economică nu i-a răpit aspectul poetic: apariția unui obiect de uz comun, corectat și transformat el însuși în lege, prin intermediul proverbului atotputernic.

Acest obiect-proverb, care capătă proporții de simbol, se numește Ocăua lui Cuza, și el nu e altceva decît expresia dorinței de a se stabili între oameni relații de tip superior, din care orice urmă de suspiciune, de dubiu, de rapacitate să dispară.

Apariția acestui modest obiect de tablă, constituită un moment important, pe care bronzul nu l-ar respinge.

nichita stănescu

Stare de inimă

Eu sunt vorbirea acestei țări, — limba ei, numită limba românească.

Prea bine știu spiritul și stafia acestei mieri.

E de mirare că am și un trup și că trupul meu ține un nume; dar a fost să fie așa, trăind limba aceasta vorbită de oameni care trăiesc chiar în timpul vieții lor iar nu în timpul vieții altora

De spus

cu capul descoperit

Stelele oase întime, frunzele gînduri de ieri, turmele de oi sublime inecate-n nicăieri...

Munții de pe care seara se coboară fluturînd și, și inima mea, fiara mult bătîndă și iubind

O, zăpezi atît de calde și tu, vară foarte rece, a putut în voi să-și scalde timpul, anii cite zece

Țară, sufletul mi-l pun lung, la spîta tu cea lungă Roata ta străbate-un drum care urcă

Eu te văd tot mai frumoasă vîind cînd mi se-implinește de din ochiul cel din frunte unica privire.

Doină

Suflă vîntul peste oase, doamne, cit de dulci miroase, cite dulci de foste ierburi cite de albastre ceruri... Lasă că pe bolta ta stau fracturi de os de stea Lasă că-nlăuntru meu fin un tîndru curcubeu La culoarea lui scăzută mi-a rămas viața urîță La culoarea galbină răsări și-o paltină, iară numai pentru negru am rămas de tot întregu ca și cînd aș fi și fost pe deasupra, pe de rost

Omagiu scrisului românesc

Joi la prînz a fost inaugurat la Sala Dalles cel de al doilea Salon național al cărții care cuprinde o selecție de aproape două mii de titluri din producția editorială a anului trecut. Salutată cu entuziasm de cîțiva reprezentanți de seamă ai vieții noastre culturale, inițiativa acestei impresionante expoziții de carte românească presupune nu numai etalarea celor mai izbutite produse editoriale de anul trecut ci și o seamă de alte acțiuni menite în mod special să faciliteze colaborarea publicului cu autorii de carte și cu editorii.

Ne place să descifrăm semnificația majoră a acestui act de cultură excepțional în stadiul de progres pe care îl demonstrează, în nivelul ridicat de varietate, de concepție grafică și de artă pe care îl probează în chip desăvîrșit. Salonul național al cărții este un omagiu adus creației și tipăriturii românești, el este o probă concretă despre concepția modernă care guvernează activitatea editorială dela noi. Nu numai marile case de carte din Capitală dar și editurile aflate în celelalte orașe ale țării etalează în expoziție stănduri de carte pe măsura celor mai pretențioase exigențe. După cum afirma acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, „Editurile din provincie și-au demonstrat dreptul la existență, au devenit factori de înrînire a creației noastre literare.”

În ceea ce-i privește pe scriitori, Salonul național al cărții reprezintă o nouă posibilitate de a stabili relații concrete, fructuoase, cu publicul cititor. Atmosfera entuziastă și efervescentă care a însoțit deschiderea oficială a Salonului și care, suntem siguri, va însoți expoziția pe toată durata ei, demonstrează nu numai o dorință de cunoaștere reciprocă ci și o posibilitate reală de colaborare, purtată la un înalt nivel de competență intelectuală, desfășurată sub semnul iubirii comune pentru cultura și scrisul românesc. Dar Salonul național al cărții demonstrează totodată continuarea unei strălucite tradiții de artă tiparului. În sensul acesta, varietatea de formă și culoarea, originalitatea grafiei și dimensiunilor, ne dau dreptul să vorbim despre expoziția cărții ca despre o veritabilă galerie de artă și despre autorii de carte ca despre niște veritabili artiști. Memoria întemeierilor tiparului românesc este slăvită în chip strălucit de urmașii lor întru rîvnă și meserie, de tipografii de astăzi, minunații noștri contemporani!

LUCEAFĂRUL

Poeme de Petre Stoica

În orologiu

e foarte, foarte tirziu

Bunica a fost cîndva în California acolo oamenii cresc altfel de iepuri ce minună și la noi în Balcani bunica s-a întors de multă melancolică privește acum pe fereastră daliile sînt niște capete de pudel din curte adie miros de varză bunica era o femeie aproape înaltă scilpea ca alăturile fanfarei din chioșc în orologiu e foarte foarte tirziu și un vapor cu aburi se scufundă încet în grovura de sus

Bunica se așează în fotoliu

Trag cu praștia în pereți și cad asemenea frunzelor portretele vechi vai ce frumos e marinarul acela oprit la Damasc, se ridică pulbera anilor neagră dar bunica se așează în fotoliu nu-i pasă ea s-a acomodat cu poemele fără rimă și cu noul stil de viață al pietonilor grăbiți bunica auzise în luna decembrie și povestea cu bomba atomică nu-i pasă că toate din lume cad pradă revederilor dar cîte ori deschidem televizorul nostru cel sfînt bunica se așează în fotoliu și privește cuminte debarcarea elefanților anul trecut

În Europa noastră cîndva

Lui Adrian Păunescu

Vă jur am fost și eu în Europa noastră cîndva era în epoca anapropurilor cu Hașnete romantice și domnișoare îmbrăcate în rochii de nuanța vaniliei duioșul copilărosul landou cu motor mă sălta de la un țarm al mirării grozave la altul iată ați început să uitați amintirile se dizolvă asemenea bomboanelor rămîne doar parfumul discret după descoperirea tangoului evident căre seară mi-am pus pe cap canotieră blindată și fără să știu am dansat pînă la fațea unui continent rețușat (și se spune beton oaluora farfurii zburătoare) și sînt atîț de vesel acolo pe piscul ghețorului dar nimeni nu mă crede nimeni cu toate că în aripa harpiei sub braț.

Insignele melancoliei

Mereu înainte mereu spre golful amintirilor nu mai întorc privirile pleoapele iau foc fîntul e stăpînit de îngeri de oligatori de benzînă știu bine ai iubii aeroplanele de tipul Ramona nu simți cum cineva dansează în urma noastră poartă insignele melancoliei poartă-i nebulun cu scufă din fortăreața anului o mie cincisute și nouă înnoată mereu spre golful amintirilor acolo ne așteaptă o creangă de mărgean sau poate ceva crescut departe de zona cuculei atomice aș vrea să mă crezi

Pe duioasele

lucruri muribunde

Din aerostatul coridorului pînăjenul cercetează transformarea anapropului cu aparate sensibile măsoară adîncimile morții își începe curînd voiajul subtil va explora Adamba din pod acolo se află baretele și melancolul bunicului acolo e pînă gramofonului My fair Lady curînd sosește pînăjenul să cîntecă evenimentele din calendarul cu urechile roase de soareci sosește măiestruoasă această bestie pururea gata să-și pună gîșgul pe duioasele lucruri muribunde pînăjenul se asemiea cu un banc omenesc așadar ce e de făcut domnișoare cu nume de panglică hai să traversăm chiar acum

Desen de MIHU VULCANESCU

Doar limbile

continentului nostru

Nu mai ninge ca săptămîna trecută era o duioșie cu frunze ceroase de daîn era o puritate de trup sănătos dar nu mai ninge ca săptămîna trecută nici basmele Fraților Grimm nu mai au parfumul merelor păstrate iarna în fin ce să-i faci călătorilor spre lacuri barometrele Europei nu mai indică nimic doar limbile continentului nostru iubit mai adie golașe în vînt de altfel domnește o măruntă confuzie de ce nu accepti

Pină dimineața

Prful intră în camera păpușilor de ceară bună-seara marchiză în crinolînă voioasă păpușa face un pas de menuet și face altul se dezlîntuie cutia muzicală floate tiling din urechea lumii ies fluturi de noapte încăperea se umple cu mii de miracole și saxofonul modern rămîne departe, departe chiar și în clipa cînd radioul anunță apariția unei farfurii zburătoare tiling pînă dimineața cînd toate din preajmă se lasă pătrunse de-a mare ploaie banală

Spectacolul meu este unic

Iubii copii cu mustași și eventual cu bretele vă parlez la teatrul meu original de păpuși intrarea-i prin dos ferit-vă de gîșgul unos din evul trecut pînă se poate face și-n rețea lunara spectacolul meu este unic în istoria teatrului opera roman absolut nimeni nu va fi pedesit caștia Scufia roșie mălăcășă lîptușă de lup Pinocchio e decorat cu frunze la muncie grave iar Frumosa din pădurea adormită ce să vă spun important e să aveți oarecare răbdare în epilog vă arăt cum să fugiți din foța holerei cînd vine poetul în calceasca lui de cununie trez de hipopotami cum vi se pare

Oare nu vă place

cum zboară

Lăsați-l pe bărbatul Pinocchio să-și facă de cap lăsați-l să demonteze ultimul tip de rachete să urce pe scara aceea interesată vă rog lăsați-l înclacă bucuria mare a lenii de ce să-i tăiem unghiile de ce să-i dăm tocmă noi cunună de premiant cu soarele prăvălînd pîpădia se dezvoltă iarși și s-ar putea ca dumnealui să ne tragă de nas dacă nu cumva de bretele oare nu vă place cum zboară această cometă cu coadă lungă de morcov poate-i papuș inginerilor fericiți și nu mai deschideți codicetele cu statură culinare dacă iese din pagini suavul crocodil cu limbă de nap

Ne plimbam

cu faetonul albastru

la mîna ta frumoasă de pe umărul meu obosit palma ta e-o perință de ace poate un cactus închide cartea la pagina prin care cîndva ne plimbam cu faetonul albastru iar noaptea ne mingiam pe frunțile îmbătate de lună oream și buze iar pîrul tău mă îngropa în flăcări negre am băut și lapte de maci în vis să putem inventa alfabete mai galbene acum vorbim despre drumuri adevărate inverse e doar un festin la masa cu picioarele rupte invitat și furnicile și alte specii mai puțin dubioase dar nu mai valsa

Împletindu-mi coroana

Am fost necunoscutul orașului mare nimeni nu m-a văzut călărîndu-mă cu zel pe caruselul gloriei și nimeni nu m-a auzit suflînd în saxofonul de la masa bogată a jubileelor împletindu-mi coroana din flori de hirtie crenoplată am stat mereu și mereu printre cei de la marginea cetății acolo ascultam biografia ploii și cînd ați vrut m-am retras discret să nu vă supăr cumva

Desen de VERA HARITON

pro și contra

Sugestie

Strănică ideea celor de la Cronica! Cui altuia i se poate încredința dificila misiune de a conșorbi cu începătorii, îndrumîndu-i de înălțimea unei autorități literare unanim recunoscute? Cine să le arate ce și cum în arta poeziei, a cui mîină să plitească în ogorul haotic de la Poșta redacției, cine, mai întrebăm odată, era atîț de indicat să-și asume aceste responsabilități în afara lui Nicolae Turtureanu?

Unii rău-voitori au fost în stare să sugereze Cronicii, ca în locul venerabilului Turtureanu, care a publicat o-prospe o plăchetă de stihuri, să se a-peleze direct la un nume cules la întimplare din picurile primite de la începători.

Noi respingem această idee și exhortăm „Cronica” să fie fermă: Turtureanu, da!

—Încă nici nu se știe bine dacă nu va fi fiind — datorită stilului defectuos de muncă al poștașilor — vreo revistă îndepărtată care încă nici să nu-i fi răspuns la „Poșta redacției” acestui neînfricat herald.

Pe înțelesul copiilor

Cine spune că despre copii (sau despre literatura pentru copii) nu se poate vorbi la un nivel „intelectual”? Greșită, culpă, sacrilegiu! „Caci, iată! Vorbim despre Berbecul zburător de Vasile Băran, Vasile Sălăjan (Tribuna, 6 ianuarie 1972) zice: „Se petrece asta în urma evadării de la o transcripție realistă, un termen indubitabil și reperabil în sistemul de noțiuni complete, neîncheat încă, a tîrîrului cititor și abdicării autorului într-o acțiune ce se vrea a remonta povestea, basmul la un nivel evoluat, de fapt cu elemente neîntodeauna adevărate”.

Ce poate fi mai indubitabil și mai reperabil în sistemul de noțiuni concrete decît ceea ce e indubitabil și reperabil în sistemul de noțiuni concrete? Intr-adevăr.

Ce-i ca val...

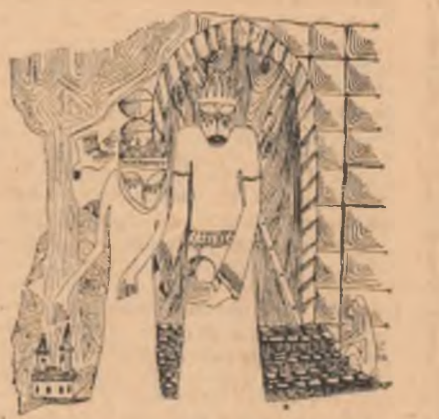
Val Gheorghiu (Cronica, 7 ianuarie 1972) afirmă: „Pallady nu simte nevoia planării dincolo de pereții camerei sale. Nici n-ar avea aripă, pentru așa ceva (s.n.). Dar floarea, pipa, pâlăria, evantaiul, lămia sînt interpretate (s.n.) magistral. Și e de ajuns”. Ei bine, e de ajuns. Bietul Pallady, cum s-ar fi încumetat el să zboare pe undeva aiurea!? Doar Val Gheorghiu știe ce spune! Căci tot dînsul aruncă: „A face realism, da, dar nu oricum, ci a-l afirma, A face un stil (s.n.) din această afirmare”. De data asta părea că s-a terminat într-adevăr. Răsufîind usurat a trecut la numărul următor al revistei. Speranțele ne-au fost spulberate și-am fost lăsați în compania unei „viort” roșii ca o mantie (!), sau cam așa ceva, care ne plînge și nu ne plînge în suflet. Val după Val!

„Convorbiri literare”

o nouă serie

În format gazetă, apare la Iași bi-lunarul „Convorbiri Literare” ce se revendică direct de la marea publicație junimistă, de vreme ce pe frontispiciul ei citim următoarele: „revistă literară, fondată de societatea Junimea din Iași, la 1 martie 1867”. Noua serie este condusă de prozatorul Corneliu Ștefanache, în funcția de redactor șef. Dincolo de finuța grafică, remarcabilă prin sobrietate, socotim de bun augur însuși conținutul literar al acestui prim număr, grație varietyetății, densității și acuității ei. Centrul de greutate îl constituie o amplă confruntare intitulată Condiția criticului, condiția criticii, caracteristică prin franchețea și consistența punctelor de vedere avansate de cei 10 participanți: Al. Andriescu, Virgil Ardeleanu, Voicu Bugariu, Al. Călinescu, Nicolae Ciobanu, Constantin Ciopraga, Mihai Drăgan, Mircea Iorgulescu, Ion Negoitescu și Al. Piru. Rubricile de critică, istorie literară și artă, riguros distribuite, împreună cu textele beletristice selectate (de subliniat prezența lui George Băldăuț cu un fragment de roman și a lui Mihai Ursachi cu o ciclă de poeme), dau contur revelator profilului spre care tinde colectivul redacțional al noii reviste.

Urăm acestei ultime serii a „Convorbirilor Literare” o existență îndelungată, încununată de multe și mari succese.

Desen de EUGEN GRUESCU

Invenție

În prima pagină a ziarului „Informația Bucureștilor” la rubrica „Aproape de”, Sașa Georgescu face un succint comentariu despre principalele invenții ale secolului: Cel mai banal cuțit de deschis conserve, bine gândit și bine fabricat, a evitat multor mii de oameni nervi fără rost și tăieturi la mînă. Detegentii au transformat spălătorul rufelor într-o joacă de copii. Și asta doar așa... pe scurt, pentru a nu repeta „banalități” despre cistigurile de timp obținute de umănitare prin inventarea telefonului, sau a avionului.

După un asemenea apel de mare umanism, rîndurile noastre se vor uni, desigur, și mai mult pentru a găsi acele „metode practice, comode, menite să micșoreze rispierea în van a timpului nostru”? Și aceasta mai cu sîrg, cu cit foiletonistul în persoana își aduce aportul său, exemplul său modest dar conștient. Sașa Georgescu a inventat, — trebuie ca urechile noastre să creadă, dacă nu mărturie stă numărul de vineri 14 ianuarie al cotidianului — Sașa Georgescu este feticul posesor al „oltei” de iarnă cu loarta pe dinăuntru”. Obiectul acela, da, care nu se vede nici în filme, a suferit îmbunătățiri, este adaptabil, poate chiar să devină, după cum vedem, inspirat punct de referință într-un dramatic articol. O, frumoasă limbă românească!

Ilie CONSTANTIN

Cartea unei pasiuni intelectuale *)

A doua carte a lui Valeriu Cristea, *Tînărul Dostoievski*, îi va fi surprins pe cei care fac o delimitare netă între autorii de cronici și articole ocazionale, pe de-o parte, și autorii de sinteze sau de eseuri compacte, pe de alta. Fiindcă *Interpretări critice*, cartea de debut a tînărului critic, înscunată cu unul din premiile pe 1970 ale Uniunii Scriitorilor, era exact culegerea binecunoscută de cronici, recenzii, articole, fără ambiția explicită a bolților unificatoare, pe cîtă vreme *Tînărul Dostoievski*, apărut cînd încă nu se încheiaseră de tot discuțiile pe marginea volumului anterior, reprezintă cu totul altceva. E ca și cum Valeriu Cristea s-ar fi transferat dintr-o tabără în alta: în prima el practica un „vampirism critic” (ca să ne folosim de înșeși exprimările sale: „Înțeleg critică literară ca pe un vampirism al esenței, ca punctii succesive în măduva operei. Din acest punct de vedere metaforele au un rol absorbitor, de ventuze diforme”) prin sondaj, în corpul mare al literaturii românești, cu incursiuni în cea universală: în cartea de acum, criticul, instalat temeinic în opera unuia din scriitorii geniali ai lumii, execută bogate punctii în această măduvă grandioasă, cu exclusivitate. Și încă și aici se limitează la prima perioadă a creației dostoievskiene, cu orgoliul de a constata și demonstra că — în lumina tezei sale — criticul a abordat un sector hotărîtor, controlînd ansamblul operei.

De fapt, așa cum e natural, teza cărții e pre-conceptută, avînd, probabil, la bază o intuiție critică de lectură: după ce, va fi parcurs în diverse sensuri opera lui Dostoievski și cunoașterea acesteia, pînă la detaliu, de către autorul eselui este manifestă) Valeriu Cristea s-a aflat în dezacord cu mulți dintre exegeții acestui gigantic destin literar într-o problemă de mare importanță. E vorba de faimoasa fractură siberiană, de discontinuitatea — pentru unii: categorică — ce împarte în două opera lui F. M. Dostoievski: cea a tineretii, anterioară oenei și rezidenței forțate în Siberia, și cea care începe cu *Insemnări din subterană*. Această fractură, odată acceptată, atrage după ea alte disocieri. Nu doar aceea a unei semi-renunțări la începuturi, romancierul lîund, cum s-ar spune, totul de la capăt, construindu-se din nou după anii siberieni, ci și acceptarea unei inferiorități zdrobitoare a operelor produse în prima etapă, față de marea perioadă de creație de după 1859—1860.

Din cite înțelegem noi, Valeriu Cristea se ridică împotriva acestor prejudecăți critice tradiționale, teza sa fiind diferită, ba chiar opusă lor. Adoptînd metoda lecturii din perspectiva capodoperelor maturității, criticul demonstrează că opera lui F. M. Dostoievski constituie un întreg organic, că ruptura îngrozitoare din biografia scriitorului nu are efecte automat categorice în opera sa, ce se dezvoltă conform unor legi proprii, treptat: „Ocnă nu ne-a dat așadar, o operă nouă, cu semnul schimbat, cu un alt conținut (toată demonstrația noastră de pînă acum pledează de altfel pentru continuitatea literaturii dostoievskiene, împotriva aceluși pretins hiatus care, după unii, ar scinda-o în două), ci pe scriitorul capabil să o continue și să o dezvolte pe cea de pînă atunci. Opera lui Dostoievski în

*) Valeriu Cristea: *Tînărul Dostoievski*, editura Cartea Românească, 1971.

cronica literară

ceea ce are ea pur literar e una (subl. autorului) în substanța ei, produsul aceleiași fecunde celule germinative: dura experiență siberiană n-a făcut decît (subl. autorului) să-l doteze pe autor cu echilibrul moral și condiția fizică necesare scrierii ei pînă la capăt”.

Această continuitate este dovedită de critic cu tenacitate, în mod subtil, convingător. „Coridoare tainice” sînt revelate în tinerete și maturitate, iar într-o nuvelă din 1847, *Gazda*, cunoscută, dar arareori pusă în asemenea relații, Valeriu Cristea găsește, comprimat, ca un stejar în ghindă, o prefigurare a întregii opere dostoievskiene: „Intr-atît de numeroase, și adesea uimitoare sînt asemănările de caracter, situație, atmosferă, ritm”. Murin, personajul principal al nuvelei, este primul dintre eroii duri, criticul îl pune în balanță cu viitorul Rogojin, ajungînd — după constatarea unor trăsături identice — la gîndul că: „prin scena sa cheie, ca și prin protagoniștii „*Gazda*” pare o versiune timpurie a părții a doua din „*Idiotul*””. Analiza prin comparare a trioulilor Katerina — Murin — Ordînov și Nastasia Filippovna — Rogojin — Mișkin este, sub pana lui Valeriu Cristea, extraordinară: „Ca și Nastasia Filippovna, Katerina, imaculată și pîngărită în același timp, e un amestec de senzualitate ardentă și spiritualitate; ea ezită între Rogojin și Mișkin, opțiunea îndreptîndu-se în ambele cazuri către teluric și elementar. Aceași ambiguitate erotic-fraternă caracterizează atît perechea Nastasiei Filippovna — Mișkin, cit și perechea Katerina — Ordînov, iar acesta din urmă amintește oarecum de prinț prin castitatea sa atît de apropiată de infirmitate. În scena decisivă a nuvelei, în care criza se dezlîntuie și lucrurile trebuie în sfîrșit să se aleagă într-un fel, Katerina e cuprinsă de acea veselie așiftată, foarte apropiată de isterie, atît de specifică eroinelor dostoievskiene (...). Mica scenă în trei evocă destul de precis marea scenă, cu zeci de personaje, din salonul Nastasiei Filippovna...”. Multe alte trăsături definitorii genului artistic dostoievskian sînt reperate, în stare incipientă sau de pe atunci marcate, în *Gazda*, și, în celelalte povestiri de început. Așa, *Oameni sărmani*, romanul de debut al lui F. M. Dos-

toievski devine, în interpretarea criticului (care își reia mereu și mereu teza, amplificînd-o, nuanțînd-o) nu doar o carte de certă valoare, ce ar face cîinste oricărui literaturii, ci și „un adevărat laborator de forme noi în care se pot surprinde în stare nativă diferite situații epice, idei, „voci”, tipuri sau numai trăsături dispartate de caracter, elemente în curs de elaborare ce vor reapare, surprinzător peste alii, transformate mai mult sau mai puțin, sau chiar de loc, în opera de maturitate a scriitorului și chiar în ultima sa scriere, „*Frații Karamazov*”.

Valeriu Cristea insistă asupra faptului că scrierile de tinerete ale lui Dostoievski apar cu totul altfel cercetate „cu un ochi care a trecut peste toate rîndurile operei dostoievskiene”. Forta demonstrației sale critice, atît de îndrăznețe și de originale, constă, astfel, în această îmbrățișare globală, de mare deschidere, cu pasiunea unei devoțiuni, dar neabdicînd de la luciditatea specifică, a întregului epic dostoievskian.

Unei cărți de valoare celei despre care vorbim i se pot totuși aduce și rezerve. Nu de fond. Nici șicane mărunte, mult îndrăgite în presa literară. E vorba de cîteva chestiuni de stil. Valeriu Cristea are, cum s-a remarcat îndeobște, un stil critic extrem de viu, colorat, penetrant, fermecător. Anume excese metaforice, ce i se imputau cîndva, nu prea de mult, au dispărut aproape cu desăvîrșire. Rarele metafore pe care și le mai îngăduie acum autorul sînt mai întodeauna, metafore-sensuri, formule critice de mare densitate, îndeplinindu-și rolul de absorbătoare de esențe. A mai rămas un aspect, specific acestui critic, asupra căruia noi credem că el mai are de meditat: o anume dezinvoltură a formulării, foarte eficace și la locul ei, cînd autorul scrie despre scriitorii mărunți și, întrucîtva, deranjați prin raportare la obiecte literare grandioase. Iată cîteva mostre de discutabilă adecvare a expresiei (vege ironie, în largul ei) la conținut (grav): „acea frază pe care Dostoievski i-a suflat-o (!) pară contemporanului său Baudelaire”; „a simțit lăsindu-i-se pe umăr spada grea de investitură a criticului”; „unde-și petrecea vacanța ca fericit membru supleant (!) al familiei fratelui său”; „Pentru prima oară în lume inginerul Dostoievski (!) construiește o cabină a eului cu două locuri, pilotată simultan și nu o dată în direcții complet diferite”; „Dublul este primul agent al infernului în opera lui Dostoievski”. Echipa se va completa pe parcurs; o frază a unei eroine „ar fi putut fi semnată bucuroso de omul din subterană, specializat în drenarea propriilor plăgi”; Bielski a întîmpinat prima carte a lui Dostoievski „cu acel tipăt răscolitor de pescăruș ce anunță furtuna”; — postură — în această exprimare — involuntar amuzantă, chiar dacă e vorba de „furtuna dramelor și pasiunilor dostoievskiene”.

Cu aceste rezerve de amănunt stilistic, Valeriu Cristea a dat în *Tînărul Dostoievski* unul din cele mai bune volume de critică ale anului 1971, incitant și grav. Este cartea unei pasiuni intelectuale înalte și, totodată, concretizarea unei excepționale vocații critice.

Ideea de „generație“

confidențele
unui maniac

**Autori
răsufilați
și critici
răsufilați**

Ideea de „generație“ trezește încă astăzi la noi oarecari susceptibilități. Atitudinea de expiabilă dacă avem în vedere excesele de care s-a legat mai întotdeauna invocarea ei. De câte ori e nouă generație a fost de cale să se afirme, a făcut-o cu credință ca nimic nu e bun în trecut, că totul trebuie reluat de la capăt, că ordine firească a lucrurilor tinerei sint chemați s-o instituie. Nu odată însă acest mesianism ad-hoc s-a dovedit a fi un simplu exclusivism al vârstei. Nemulțumiri și intransigențe pe criterii asolute față de tot ce a precedat, tinerii deveneau subit generoși, adică îngăduitori, pe criterii de vârstă. De vreme ce adăzuinea înlocuia valoarea, spiritul critic ajungea să fie nu numai inutil dar chiar supărător, așa încât, deseori, „frontul“ generației a fost îndreptat împotriva criticii.

În activitatea sa de îndrumare de la „Jurnalul literar“ și chiar în paginile „Istoriei literaturii române“, George Călinescu a combătut „solidaritatea de generație“, „monstruosul ei egotism“ și a atras atenția că „frumoasele entuziasme tineresci nu pot promova o mare artă fără spirit critic și înaltă intelectualitate“. Înaintea lui, Tudor Vianu s-a simțit dator să tempereze, în plan teoretic, „zeul excesiv al unei generații (care) pare să uite că lumea are un trecut și un viitor“.

Momentul de ează pe care îl reprezintă în mișcarea literară apariția unei noi generații — cu atât mai evident cu cât noile potene creațoare sînt mai mari — nu trebuie, desigur, absolutizat, căci negația prelungită amina asimilările necesare. Nici o generație nu-și poate aprofunda specificul în totală izolare. În realitate, firește se leagă altfel de fiecare dată, stabilind mereu

alte continuități și discontinuități. Așa încît orice apariție nouă înseamnă în același timp și o restructurare a vechiului, trecutul și prezentul condiționându-se și îmbogățindu-se reciproc. De altfel, se constată în istoria literară că, de obicei, o generație nouă o contestă pe cea imediat precedentă și revendică moștenirea celei cu două trepte mai vechi, care fusese la rîndul ei și în același fel contestată. Altfel zis, „nepoții“ își descoperă „bunicii“ de care „părinții“ s-au

situația poeziei

(IV)

dezis. Această descoperire nu este desigur identificare, ci continuitate în schimbare. Negația, oricît de vehementă, a noii generații nu e niciodată una totală. Ea vizează în mod deosebit generația cea mai apropiată, care deține puterea asupra publicului. De aceea, probabil, protestele împotriva lozincilor de generație și chiar a termenului însuși vin din partea celor care, ocupînd o poziție privilegiată în ierarhia publicului și a criticii, se simt într-un fel „amenințați“. Există, asadar, și un exclusivism al generațiilor vîrstnice care nu acceptă fără rezistență să împartă delocile consacrate cu mereu alți candidați. Spre deosebire de exclusivismul declarat și imprudent al tinerilor, acesta din urmă este mult mai greu de măturat dar nu mai puțin sensibil.

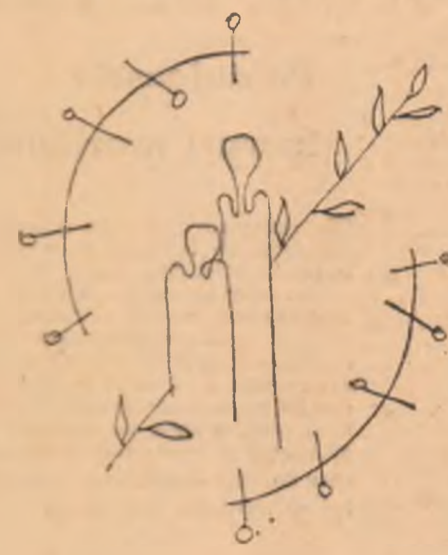
Nu întotdeauna, apoi, nemulțumirea tinerilor

față de critică a fost lipsită de obiect. Din totdeauna critică s-a arătat mai dispusă să elogieze — cu sau fără nuanțe — un autor reputat decît să-și risice autoritatea într-o „lanșare“. Inertă în fața notabilităților literare răspunde unei inerții în fața noului, unei întârzieri a receptivității. Istoria criticii abundă în erori și descoperiri tardive. Nu se poate spune însă că în critica de astăzi se mai perpetuează asemenea opacități. La noi, ca și aurea, obediția față de valorile consacrate este dublată de o receptivitate largită printr-un fel de complex retrospectiv. Se poate spune chiar că astăzi criticii sînt într-alt fel de obsedați să nu scape talentele încît le descoperă prea des.

Opoziția între generațiile apropiate nu este întotdeauna manifestă și — ceea ce este mai important — nu este niciodată ireconciliabilă. Mai înții, se observă că o transmisiune directă are loc fiecare nouă generație datorază celei imediat precedente cel puțin reacția care o formulează și prin care se formulează. Apoi, constituirea generațiilor de creație, cu opțiunile lor ce depășesc vîrstă funcționează ca un element de înnepătrundere și de unificare.

Și încă ceva. Apartenența la o generație caracterizează, de obicei, începutul unei cariere. Pe măsură ce înaintază în vîrstă scriitorul tinde să depășească această aderență în favoarea altor mai consistente. Generația nu e un fenomen durabil și repetabil, mai exact spus, durabilitatea ei constă în repetabilitate.

Ideea de generație moare tîrziu. Este ceea ce și — am spune parafrazînd — usurinta aște de grîu.

Desen de DANIEL TOLCIU

CRISTINA TACOI

Precum piraiții

Precum piraiții imi acopăr un ochi
cel care plînge de nimeni știut
și încep iar călătoria-n legendă
timp uriaș imobil și

Magnetic

Doar codrul

Doar codrul divină aplecare
și dangătul de clopot
și străvechea criptă a nopții
aproape imi sînt

Și asupra

Ascunsă printre

Ascunsă printre veștede crengi
în rîu o căprioară privește
ochii-n adinciri pierzîndu-și
nestiutoare de este aceasta un

vechi

Ritual

Trandafirul singur

Trandafirul singur
mult risipindu-și miresele
cînd toamna mingietoare
peste turnuri așterne somn

Argintiu

Enorme păsări

Enorme păsări de apă
în aerul increment se rotește
cit de frumos miine vor muri
fără să poată spune am săvîrșit

Zborul

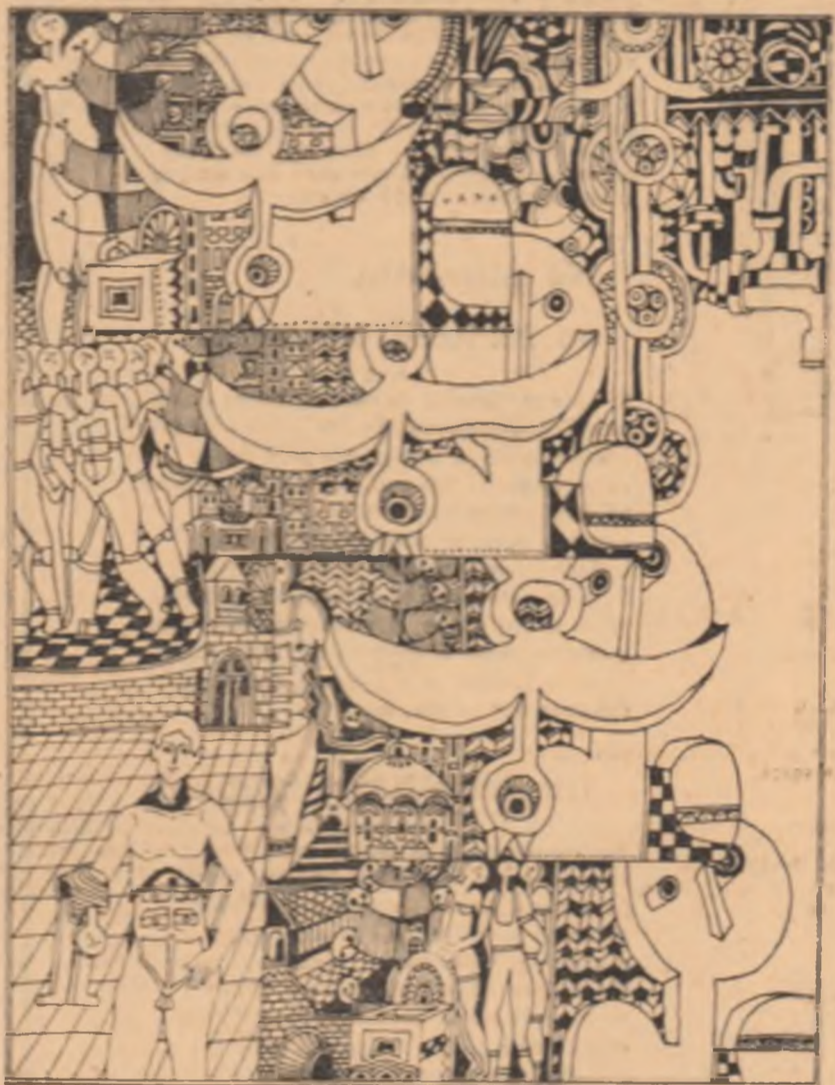
Voi adormi

Voi adormi voi dormi
printre aceste recipie
multiforme și reci
sub apăsarea valului

Blîndă

AI. PALEOLOGU

Mircea MARTIN

Desen de SABIN ȘTEFANUȚA

Vocația publicisticii

Apariția antologiei de *Texte social-politice 1944-1965* (EP, 1971), însoțind o bună parte din publicistica lui G. Călinescu, mi se pare un nimerit prilej spre a mai medita încă o dată în marginea întrebării: de ce face intelectualul român publicistică? Pentru că o privire, fie și grabită, nu va putea să nu observe că pentru mulți dintre intelectualii noștri publicistica nu este o „violon d'ingres“, un capriciu, un etalon occidental, ci o manifestare esențială care îi angajează și îi exprimă în toată adîncimea lor. Nimeni nu va putea să scrie despre lorgă fără a trimite la *Neamul românesc*; pe Camil Petrescu, cel din *Săptămîna muncii intelectuale*, e cu neputință a-l ignora, iar Ralea (cu exemplul așa cum imi vin ele în minte acum) își conturează și rotunjește ideile fundamentale — tot într-o publicistică — *Viața românească*.

Cît despre G. Călinescu, lucrurile sînt știute. Nu cred că o anume antologie sau chiar o ediție a operei sale se poate numi completă atîta vreme cît nu pune o clară ordine în proficula lui activitate publicistică (opera sa, bibelograf, Verant Arache), depistînd tot ceea ce a publicat Călinescu. Profitul ar fi enorm, pentru că — abia atunci, cu textele pe masă, vom putea parcurge traiectoria spiritală a călinescian și — mai mult — vom putea avea imaginea sa completă. Două prejudecăți mi se pare că se spulberă odată cu strîngerea în volum a publicisticii lui G. Călinescu. Întia, aceea a intelectualului de cabinet, urșuz și abstract, poză pe care Călinescu însuși o afecă cu unele prilejuri. Dar despre proverbiala fugă de lume a intelectualului adevărat este altul. Și, anume, că Călinescu cultiva într-adevăr orăroarea de accident, de efemer, de eveniment brut. Structura sa clasică aducea cu sine o perspectivă proprie asupra lumii, gnozele călinesciene sintetizau principii de viață bine stabilite, un cod moral și intelectual ferm, în virtutea căruia gîndea și lucra. El are o filozofie nu sistematizată, dar de mare adîncime, o concepție rotundă, armonioasă despre corresponsențele între univers și om, și din această perspectivă se integrează în acțiunea politică. Nu trebuie cine știe ce subtilitate pentru a descoperi legătura solidă între publicistică și restul operei, pentru că cea dintîi concretizată, aplică direct, nemijlocit „filozofia“ lui Călinescu la imperativul cotidian al istoriei epocii. Rațiunea însăși pentru care el scoate o gazetă se sprijină pe convingeri adînci și polemice cu prejudecata că intelectualii ar fi doar simpli utopiști naivi și angajați fără menajamente.

Apariția unei generații și categorii de oameni socotite pe nedrept a pîti cu capul în nori fiindcă s-a creat nepăsători sub răscolul promovării materiale. Și, mai departe, „Binele public ne interesează, ne simțim datori a gîndi despre problemele celorlți și de fapt am gîndit întotdeauna.

Dar nu ne-am exprimat fiindcă lipseseu condiții de manifestare sau un om drept, sau am făcut gesturi negative, tăcînd, călîndîn din cop.

Ar fi o lipsă de spirit civic, acum, la începutul noii ere democratice, să stăm la o parte. Poporul intră în pline sole drepturi, trebuie să vrem să fim alături de el“.

Și, din lectura paginilor de publicistică ai acestor ani de la 1944 mi se de-aer, iese cu claritate în relief sintronizarea lui Călinescu cu miile dintr-ideile epocii: democrație participativă, obligativitatea muncii, stergerea falselor bariere între munca fizică și travaliul intelectual și — implicit — între muncitor și cărturar, necesitatea unui partid unic muncitoresc ș. a. m. d.

Sigur, multe dintre ele sînt insuficient argumentate, dar e de reținut efortul lui Călinescu de a pătrunde legitimitatea noii epoci. Resortul ei intim, și de a-și aplica. Această căutare, această meditație e inflexibilă etapă, hotărîtoare, în angajarea sa politică, sinceră, conștientă și publicistica politică este pentru biograful lui Călinescu mai eficientă, sub unghi moral zîcînd, decît multe altele documente.

Ar mai fi și o a doua idee care circula încă, insinuînd o discretă ruptură între publicistică și opera lui G. Călinescu. Dar — într-un text cum este *N. Bălculescu nu găsim, care, substanța de idei o năvele de mai tîrziu? Iar Probleme actuale ale culturii românești și Discurs rostit în Adu-țara deputaților în cadrul discuției la Mesajul tranului*

sînt pline de idei și sugestii pentru edificarea unei noi Romîni, care transcriu în planul actualității politice norme unui text programatic din aceeași epocă cu *Sensul clasicismului*. Și apoi nu e de loc neînsemnat să remarcăm că această perioadă, la care ne referim în special aici (1944-1948), prezintă apariția celor două romane asupra căutării intelectualității noastre. Actualitatea politică era filtrată apoi în paginile romanelor și nu putea dintre personajele din *Bietul loonide* și *Scrinul negru* sint de recunoscut din contururile ce le fixează publicistica epocii.

În fapt, gazetăria era pentru G. Călinescu nu doar o obligație publică civică, de atitudine — ca pentru orice intelectual, ci și un examen necesar al scriitorului care frecventa o lume și o esențializa în scris.

Două vorbe încă, despre ediție. Nu am căderea să judec antologia prin rațiuni istorice, dar mi se pare că de s-ar fi inclus și publicistica dinainte de Eliberare, profitul ar fi fost mult mai mare. S-ar fi lămurit, adică, mai exact căutările autorului, vocația umanistă a proiectului său și mai ales s-ar fi argumentat cu texte falsitatele ideii unui Călinescu asociat. Oricum, așa cum este, cuprînzătoare și exactă, antologia e un bun îndreptar într-o importantă etapă din viața lui G. Călinescu și, mai ales, oferă un nimerit prilej de a medita încă asupra jurnalisticii ca act politic și de cultură.

Serban CIONOFF

...Plînge risul de-astă vară proverbe

Era o căldură care juca și se țesea în pinze subțiri cînd mai apropiate cînd mai pierdute și o lumină blîndă și unduită de-îi venea să te înțelești și să te rostogolești în ea cu ochii închiși.

Pe malul rîului îngust și acum cam scăzut, Valentin cu a sa Marioară intrău să facă plajă. Mergea greu, destul de silnic, nu se lepa mai nimic. Bine, sigur, mai fuseseră ei pe aici, la riu, dar doar pentru un scăldat între prînz și amiază ca să mai lese și să lepede — nădușoala adunată pe spinare sau brațe, ori pe piept, în prima parte, mai aprigă a zilei, a treburilor și muncilor ei adică.

Nu mai că acum se aflau la plajă, (erau učenici la o școală de meserii dintr-un sat alături mai sus.) în rancă și nu știau să facă plajă. Aveau cam de toate: apă, nisip pușin dar de-ajuns, căldură, lumină, niște brînză cu piine în sacoșe.

Le mai lipseau doar tablele și conșcrația.

Așa că nu știau, se bibliau cum să facă plajă. Erau lîngă ei niște tufe ademenitoare și ocrotitoare — în umbră — de arini pe care ei le cercetau cu șfială și spaimă. Le era frică adică, să-și ducă acolo, ocrotiți de umbră și priveri tresărîrile, mîci, noi, ale ochilor, brațelor și în general și așa mai departe.

Valentin încercă să mai taie pliciteala și căscatul Marioarei sale cu niște castele de nisip făcute cu laba piciorului. Nimic! Atunci, deci, Valentin i-a spus: — O să fac eu de acum cîteva lucruri pe care nu o să și le lipsă decît la urmă.

„Și-a început să ia niște pietre mici și netede cu care „mîntea apă“. Le arunca, adică, în susul și în josul apei și acestea, pîtricelele, săltau de patru, cinci ori și pe urmă se îneca. Pe urmă, Valentin a rotunjit un ochi mic de apă stătătoare lîngă mal unde a aruncat cîteva pîtricele.

După asta a pricit-o gales — întrebător pe Marioara sa.

— Nu se înțelege nimic. I-a lămurit și lăudat ea admirativ și în costum de baie.

— Păi de-al dracului ce sînt, contra proverbului, că apa trece pietrele rădîn. Cînd mîntii apa cu pîtricele și-am arătat că și rîul curge dar și piatra trece peste apa rîului.

— De-al dracului de deștept ce ești? se topi de ris a sa Marioară.

— De! spuse exact și fără modestie Valentin.

— Și cu apa, cu ochiul apei, ce-ai vrut, unde ai bătut?

— Că, dacă e vorba, și apa stă și pietrele șed.

— Tot de-al dracului ce ești contra proverbului.

— Tot! Și ei se prăpădîră iar de ris. Valentin, vesel și trufș, se apucă și închipui lîngă marginea apei, hotărînicite cu pietre albe și cu pietre roșii ca pentru amnar și țască, două, într-un fel pături; — mai aduse și două bucați măricele și scobite de lut — căpătii, cum ar fi și o chemă pe Marioara.

Stară ce stară, întinși pe spate, Valentin vorbea multe și de toate pînă cînd ea îl întrebă că asta ce mai e, unde vrea să bată.

— Vine de acolo, o limpezi ei, că vorbele trec, proverbul rămîne.

Și iar risera de se prăpădîră și se trădăriră de ris fiecare de partea lui pînă ce uitară, și se prăbușiră în uitarea de care se temuseră atît, cînd erau ademeniți de tufe ocrotitoare de arin.

—Și toamna, în oada posomorîtă, mama către fiica sa Marioară aflată într-un ungher suspinat și întunecat ca să nu se poată tot mijlocul îngrozit, — cu vocea și spusa luată cu imprumut de la Permie.

— Plînge-n tine risul de-astă vară.

—Și a sa Marioară către Valentin, aflat în cizme și sub arme, într-o scrisoare deschisă cu valoarea declarată: —

— Plînge-n mine risul de-astă vară, a sa Marioară...

Nicolae VELEA

compendiu

PETE PAULESCU: „ARHITECTURA PLOII“ Poeziile din *Arhitectura ploii* (ed. Albatros) se bazează pe un procedeu specific poetic naive: lucrurile și fîntele sînt privite nefuncțional și combinate conform unor intuiții de moment. Autorul nu face eforturi să dea iluzia realității și nici nu încearcă să impună, ferm și coerent, o altă realitate. Plicerea sa este de a se alina, deformînd lumea din jur, și de a veștea în taină ca acest joc să aibă totuși o semnificație lirică. Din nefericire, intenția ascunsă, dar mereu activă afectează versurile, le face adesea să sune fals, le scoate din atmosfera abia instaurată. Parafrazînd o poezie a lui Nichita Stănescu, s-ar putea spune că autorului îi iese piciorul din spațiul strîmt al cîndorii. El își urmărește și își limitează, ca o umbră, propria libertate, intervenînd ori de cîte ori poezia îi se pare neexplicită sau lipsită de un sens mai profund și siluind-o brutal. Ca în fața unei reprezentări de circ, se simte teroarea cu care cuvintele își execută aparent dezvoltoarele numere de dresaj.

Ilustrativ pentru acest mecanism de deconspirare este, printre altele, poezia *Vistele*. În prima strofă, doar estetizantul cuvînt vesele tulbură frumusețea pură a imaginii: „Nu umbu noaptea / pe lac / Mi-e teamă că (sic) luna ascunsă sub undă să fie lovită de vesele mele, puțin pricepute“.

În final, însă, tonul ajunge de-a dreptul tendentios: „Noaptea nu canotez / Se poartă ca unele stele / și moară pe valuri / și 3-am pentru ele / sicrie în mine“.

Risipiți în masa poezilor, termenii contradicții ar putea fi oricînd reparați și așezați pe două coloane. În prima și-ar avea locul formulările lapidare, originale, pline de prospețime („Am privit un izvor / cînd vin cerbii la el / crește pînă la boturile lor...“). „Flouă cu mureș / Vulturii coboară / păduri / melancolici...“.

„Păsările mi se par / loștrite / sau mrene, / iar copacii — uriași corali“; — „Zăpada uită să cadă / Parc-ă oprită de-o mină bizară în aer...“; — în a doua — insinuîndu-i pentru critică („Sînt pe de-a-neregul în scris“); — „Eu scriu poezie să uit că exist...“; „Mă sperie ordinea veche“ și acele pasaje care, în context, au rolul unor adnotări de subsol.

ȘTEFAN DIMITRIE: „DRUMURI CA-N PALMĂ“ Volumul *Drumuri ca-n palmă* (ed. Eminescu) este un debut în sensul propriu și figurat al cuvîntului. Autorul nu folosește expresia ci ajunge la ea avînd drept model proza noastră tradițională. Principala sa preocupare constă în delimitarea unor situații care exemplifică o realitate mai amplă. Astfel, în *Arșita*, drumul chinat al femeilor refugiate reproduce în mic calvarul războiului. În *O chemă Alice* se figurează printr-o convorbire esuată dificultatea comunicării, în *Lift la trei capricii* de a spera cu încredere că cineva va deschide ușa și va aduce o veste este traducerea într-un limbaj familiar a dramei așteptării etc. O frumoasă excepție constituie schița *Zăpada de mal* — poem în proză surprinzînd imponderabila vinovăție a unor fapte urinoase.

În vasta năvelă de la care s-a imprumutat titlul volumului autorul a suprapus două planuri: activitatea unui grup de bărbați energici, care jalonează un traseu forestier, și viața intimă a unității dintre ei, rememorate cu o contrastantă tandrețe. Nuvela, scrisă corect, interesează printr-un element simptomatic pentru concepția actuală: soția inginerului *raisonneur*, scriitoarea, apgre descrisă în termenii observației balzacice ca exponentă a unei categorii sociale. Creația nu mai e văzută, prin urmare, ca o stare de excepție, enigmatică și nereprezentabilă, ci ca o simplă profesie exercitată de personaje care se pot defini tipologic.

Alex. ȘTEFANESCU

O întrebare

A apărut, nu de mult, la noi, al treilea volum în limba maghiară al *batadelor și colindelor populare românești în traducerea poetului Kiss Jenő*. Reprezintă o selecție personală a poetului traducător, trilogia însumează — înrînd — tradiție seculară de traducere a folclorului românesc în limba maghiară, printre a căror protagoniști sînt numărăm și pe Bartok Béla — sute și mii de titluri. A apărut, nu de mult, în traducere românească, romanul-jurnal al scriitorului maghiar din România, pe nume Kuncz Aladár, sub titlul „Măndrită neagră“, confesie tulburătoare despre ce putea să însemne iadurile primului război mondial. A apărut, nu de mult, la noi, romanul contrastului nostru Matei Călinescu, despre *Zacharias Lichter*, în traducere maghiară a poetului Szilágyi Domokos. A mai apărut la noi și cartea octogenarului scriitor maghiar din România, Kós Károly, sub titlul „Neamul Varju“, proză densă istorică, de mare strictețe stilistică, cu nu mai puțin semnificație de mesaj, vibrînd în aria marilor momente de frăție și lupte comune ale romînilor și maghiarilor din Transilvania. De asemenea, au apărut nu de mult, la noi, în traducere maghiară selecții de versuri din Anz Blandiana, Gheorghe Tomozei, Ion Brad. A mai apărut la noi...

Există, deci, la noi, o muncă ce se înscrie major în capitolul pe drept respectat al creației, care contribuie în mod firesc la acea osmoză organică, fără de care valorile nu au cum să circule. Curios este numai faptul (fenomenul însăși fiind îmbucurător de normal) că cei chemați să consemneze fenomene literare, critici, nu suflă despre aceste cărți nici măcar o vorbă.

Oare de ce?

SZÁSZ János

Maramureș

Ca să mă-nțorc pe urmele păștorilor transhumani în Maramureș.

Sulam deal după deal, băteam colnicele, săream piralele cu podbal, luam muntele-n piept...

Însetat, seară de seară, sorbeam din apa izvorașelor cele șapte stele...

În somn pe o mele lui Gelu-doma trecea o mare de turme cu clopote de argint...

diminetile și serile de marție ale copilăriei...

Am simțit pe acolițe după fumuri și urme de vite la pragul străbunilor, cărștilor, lângă tălpile mnașilor...

M-a întâmpinat, cu taina inaltelor semne, istoria scrisă în icone, în pereții răscolii și-n bruntare...

Se putea citi doar în furca-impedată cu lănci și lumii, în brazi și-n stejar...

Maramureș:

Să ne uităm

Cețuri se aprind fumegos între noi deși foarte aproape unul de altul...

Într-o unică umbră vedem mai mult decât se poate privi prin tot împrejurul...

Să ne uităm pașii pierduți în întinșile sleite o zi după absență curgind...

a fost lesne a putut fi măcar frumoasă călătoria de leșin...

dar din fericire a rămas timpul sărind un șanț de lacrimi în singele faptelor nevăzute...

cețurile dintre apropierea noastră și doar mai mult decât se poate privi...

În alt vis

Orașe necunoscute prin care am umblat ca prin vis unciori în zare se zărea marea...

și de n-am fi fițit seama încă un pas un singur pas amindoi ne-am fi schimbat deodată...

Uneori vântul alături marea și întotdeauna ascunsă amețitoare ciudată...

de când am mai trecut prin ele în alt vis uitat ori poate în altă viață de mult pierdută.

Desene de FLORIN PUCA

ultima zi a copilăriei

Merge printr-o noapte de ceață, cu pașii moi și în urmă rămân dire de nisip pe care furnicile desenează cărări.

Băiatul se urca pe un scaun în dreptul ferestrei și privea în curte, sticla se aburea și atunci nu mai putea să vadă nimic...

Dintre toate casele vechi asta miroase cel mai frumos, nu a mere, a dulceață nici a afine, ci mai mult a funingine, gaz de lampă și povești.

Bimburica cu ochii negri, rotunzi, albaștri, credincioși dar puțin speriați, o blindețe tristă, lăngându-se pe rând puși, îi poți vedea un dinte alb, caninul.

— Mosule, și pe căteluși tot barza îi aduce? — Nu, nici măcar pe copiii nu-i aduce barza, și să-i spuie măică-ti să nu te mai mintă.

Bunicul merge printr-o noapte de ceață, cu pașii moi și în urmă rămân dire de nisip pe care furnicile desenează cărări.

— Bunicule, a zis tata că te roagă să-i dai un clește că-l trebuie să...

— Tine, dar să mi-l aduci înapoi. Aducea clestele imediat ce nu-i mai trebuia tatei, căci în fața bunicului nu se putea să nu te fi de cuvint.

— Bunicule, cînd mori tu eu o să-ți iau toate scările să lucrez cu ele.

rotundă, băiatul o întoarce de pe o parte pe alta (cu un băț, firește, nu cu mina), dar se ascunsesse în carapace și el o privea, întrebător, încrunțat.

— Bine, dar eu vroiam să văd o broască țestoasă. — Eu de, ți-am adus-o, acum dacă nu vrea să iasă, asta nu-i treaba mea.

— Ba da, ba da, roag-o tu, moșule, tu știi limba broaștelor și melicilor și găinilor și tuturor păsărilor și cățelilor, dacă discuți tu cu ea o să scoată afară miștile, picioarele și capul și o să umble.

— Uite că nu pot, are carapacea atât de groasă încît nu mă aude.

— Atunci ia-o pe nesuferita asta de aici. Mai bine un brotăcel sau un melc. Știi, am învățat și eu cîntecul cu melcul și dacă îl cînt mă ascuți, scoate coarnele și pleacă la plimbare.

Neobservată țestoasa tocmai își scosese la iveală picioarele negricioase și noroioase, capul de aceeași culoare, culoarea mlaștinilor, a sanțului larg și adînc în care sălășluia, pornise pie-piș către fundul grădiniții ca și cînd ar fi înțeles vorbele, băiatul îi întoarce spatele.

— Uricioasă! — Da, uricioasă și nesociabilă, necunoscu bunicul. Locuia în casa veche și n-ar fi vrut în rușul capului să se mute în cealaltă, pentru că pe aceasta o construise el.

un leagăn pe treapta a doua un băiat jădărit-se, pe a treia un șanț, un adăpost, un tînc, îndrăgostit pe urmă...

Băiatul se urca pe un scaun în dreptul ferestrei și privea în curte, sticla se aburea și atunci nu mai putea să vadă nimic...

Se făcea că victorios coborîra din înaltul cerului pe o frîngie de vînt, întinșele mlaștinii Gongaș pe care-i ținea de lîngă Florența-Cosita-Morena-Lolita, cleve blăndi de peste drum...

de Elena Nestor

va în mare și va fi mîncată și deodată frîngia se făcea leagăn pe care se așeza fetița, și la pernoctare ei așezat pe iarbă...

— Îți plac avioanele? — Dar gutuile? — Dar sălcile? Fetița răspundea „nu” de fiecare dată.

— Atunci am să-ți dăruiesc un cațel ne-al Bimburicii, cînd or să deschidă ochii. — Nu vreau cătel. — Bomboane? mere? — Mersi, am și eu.

— Vrei să-ți spun o poveste? — Vreau... O sticlire de bucurie în ochii băiatului, în sfîrșit Cosita-Lolita-Florența-Morena nu va mai pleca și va rămîne mereu în leagănul acela cu firele părului prefăcute în frunze...

— Să-mi dai un cațel? — Abia atunci își dădu seama că nu poate pentru că nu știa nici una, sau niciodată nu știuse o poveste, le auzise pe ale bunicului ca și cînd ar fi fost ale sale, atât de multe încît nu le mai putea ține minte, și atunci cu desperare și ciudă începu să plîngă în vis la picioarele Lolitei-Florența-Cosita-Morena și îi ceru îngăduința să meargă la bunic; pentru a-l ruga să-i spună iar o poveste pe care el să n-o mai uite și să se întoarcă cu ea în vis și Florența-Cosita-Lolita-Morena să stea mult, mult acolo în leagăn, pînă s-o termina povestea, după o clipă era în camera bunicului în lumina plîpîndă a lămpii de gaz, noapte, liniște, fereastra neagră și trupul bunicului lung greoi întins pe pat acoperit cu o pătură respira hîrîit, nu mai avea nici ochelari nici pălărie, sopti: „Bunicule, dormi? Bunicule, ai murit?”

— Dimineața îl găsi pe bunic spîrgînd lemne. — De ce n-ai vrut azi noapte să-mi spuie povestea? — Care poveste? — Ce-a pe care am promis-o Cositei-Morena-Lolita-Florența.

— Ei, și cum te-ai descurcat? I-ai spus povestea? — Nu. — Ce rușine! Se poate? Doar tu știi povestea. — Azi noapte n-am știut.

— Și zina ce-a spus? — Cred că s-a supărat pe mine. Nu știu zău ce să mă fac. Eu nu m-am mai întors să-i spun povestea și ea a plecat și n-o să mai vină niciodată la leagăn.

Bătrînul dădu din cap gînditor, nepotul îl privea trist, preocupat. — Mare incurcătură! Băiatul se ridică de pe scaunul cu pași șovăielnici, prefăcut bătrînesc, împovărați.

— Uite ce facem, dacă eu îți spun povestea, tu poate n-o mai găsești acolo pe... cum o cheamă, în fine. Eu zic așa: să-i scriem o scrisoare, îi scriem toată povestea în scrisoare.

— Dar i-o scrii tu, moșule, că eu nu știu să scriu. Și bunicul intră în casă și băiatul crezu că s-a dus să scrie, o văzu a doua zi pe Morena-Cosita-Florența-Lolita ieșind din curte cu ghiordanul în spate, nu părea supărată și el gîndi că primise pesemne scrisoarea.

Poze cu umbre maronii, taine mărunte, miros de gaz, naftalină, mușcal, bunicul se scula devreme, îl găsea pe banca de sub gutul în grădina lîngă porțile cu spatele încă semet rezemat pe gard privind strălucirile de zarzavat despărțite între ele de santuri, băiatul își la scîntelul și vine lîngă banca pe care bunicul a mesterit-o singur și o drege de cite ori vine primăvara și începe după aceea să sape, înverșeză mugurii corcodușului, primul colț de iarbă străpung pămîntul, bunicul pe bancă, băiatul pe scaunul, mai fierziu plouă dinspre corcoduș cu fluturi albi, să cînte brotăcelii în santuri și sălcile să plîngă lung aplecîndu-se, viața bunicului a început cam odată cu secolul, două războaie, o criză economică, o grevă, un partid ilegal — în mintea băiatului alcătuiese un amestec bizar de realitate și mister, cuvintele pătrînd în el conturînd umbre și chipuri, se grefează acolo în memorie rămînd deocamdată la periferia înțelegerii dar rămîn și continuă ajutate de imaginație să prindă relief, ochii i se fac mari-mari și se ogîndesc în lentilele rotunde ale bunicului și se pierd în culele pielii uscate de pe față, degetele lungi, noduroase, puternice.

— Cum ai fost la război, moșule? — Am fost. — Și la închisoare ai fost? — Și au tras în tine? — Și în mine. — Cînd cînd lucrai la gară?

Merge printr-o noapte de ceață, cu pașii moi și în urmă rămîn dire de nisip pe care furnicile desenează cărări.

urmă rămîn dire de nisip pe care furnicile desenează cărări. Vara, vara sub gutul, sălcile cu plete dese, tufe de roșii, castraveți ceapă, bunicul cosea iarbă, făcea clăi, iar după amiaza avea un teribil chef de vorbă.

Cînd m-am născut eu, primul tău nepot, ai ieșit la pensie ca să stai cu mine și să mai am și eu cu cine schimbă o vorbă. Nu?

Vara i se părea totuși prea scurtă cu povestile ei adevărate sau cu cele inventate, citite din cărți, basme și adevăruri mestece frumose, știa că nu totul e adevărat, dar rîsul nu mîncă, de aceea au fost făcuți bunicul, să născocască și zău era lungă și putea să stea cu bunicul și bunicul să lucreze apoi să se odihnească și să-și facă o țigara, dar trebuia să vină toamna, ploile guturaiul, bunicul să tare lemne cu fereștrău, să cosească ultima oară, să se înserze tot mai devreme, băiatul să părăsească oada în virful picioarelor și să traverseze curtea pe întuneric.

Pe frunzele de pătăgnă din grădina și chiar din curte săreau ca niște surici brotăceli cu picioare subțiri, elastice, ușor de prins, așezau ca-n săreau în palmă, cu gurile gîlbene respirînd agitat, cu vetele primăverii pe spinare, întindînd doar mina și hat stringînd în palmă vîetea rece și umedă și cînd vedea pantofii bunicului mari nu uita să-l roșeze să se uite pe unde calca Ochi bulbucați, limpezi, zălebiți, glameți, brocure în miniatură, neșorii ai țestoasei, și ai rîșoarei, flexibili, vulnearabili, lipicioși, acea umezeală a pestilor și tuturor viețuitoarelor apei, pomenu să sară din palmă pe brațul lui top-top, tot mai sus către umăr apoi pe umeri: se bărea că îi acceptă prietenia și vor să se joace cu el. Se întorcea în cameră cu trei patru în pumn, și pomea într-un borcan cu apă unde picioarele lor lungi, subțiri, pomenua conture străvezi, și cînd fusesse pomenu să se strînd și vîzese cum o fată făcea în apă cam aceeași mișcare, strînze ca la o descoperire.

— Ia uite-o bunicule, înostă ea o broască! Picioarele cu mușchi fragili, alunești, înocau ca într-un dans și dacă nu avea grijă să acopere înocanul se repezeau să sară, din nou pe frunzele rotunde.

— Bunicule, dar pe ei de ce nu-i mușcă urzicile? — Pentru că sînt cuminți. — Și ce, eu nu sînt cuminți? — Uite, chiar azi dimineață ai strigat după fetița de peste drum, care oricum e mai mare — merge la școală, ai strigat Morena-Cosita-Lolita-Florența, și doar știi bine că n-o cheamă așa... Mai tirziu ai intrat tiptil în pivniță și ai stat acolo pînă către prînz, ai tipat, ai miunat, ai cîntat. Nu știam de unde te se aude glasul, cînd am intrat să te caut nu erai nicăieri.

— Intrasem în pivniță, mămică a spălat-o ca să pună varză pentru la iarnă și eu m-am băgat în ea, că habar n-ai tu ce frumos ti se aude glasul din butoi, ce ecou... așa-mi venea să cînt și să miun.

Dintre toate casele vechi asta miroase cel mai frumos, nu a mere, a dulceață, nici afine, ci mai mult a funingine, gaz de lampă și povești.

Bunicul merse în grădina, se așeză pe banca de sub gutul, își scoase pălăria și muri.

Peste cîteva zile, într-o seară cînd băiatul era în camera lui întins pe pat în întuneric se auzi o bătaie în ușă și fu atât de fericit vîzînd că intră bunicul, că se întorșese, că venise numai la el, nu se schimbase deloc — înalt, cu umeri lați, pălăria, ochelarii, bășind bătrînesc puțin legănant, mirosînd a naftalină și gaz de lampă, rideau amindoi ca la o sărbătoare, veni pînă la pat, se așeză, băiatul simți cum patul se lasă în jos sub greutatea bătrînului prieten și aceeași bucurie continua să-i năvălească pe amindoi, începu să-i povestească despre război, despre închisoare sau despre altceva, povestea la fel ca mai înainte, erau aceeași ei și bunicul și povestirea, dar deodată se opri și zise:

— Măi băiete, dar ce beznă e aici, de ce-om sta noi pe întuneric, du-te și aprinde lumina.

Se ridică din așternut, acum era în picioare pe podea și continua să-i urmărească spusele, ca să ajungă la întrepunător trebuia să străbată oada de-a curmezisul, mergea prin întuneric și auzea din spate vocea povestind, pipăi peretele rămînd în continuare cu spatele către bunic, răsuci comutatorul, în momentul cînd se făcu lumină vorbele se curmară, se întoarse cu fața spre pat, dar bunicul nu mai era acolo.

În ultima zi a copilăriei.

ION NICOLESCU

Miniaturi

Cuvintul

tău înseamnă pîine de ce-l roștești atât de rar lubește-mă chiar azi nu miine cînd va fi plin al meu pahar

cînd voi fi doar ureche lungă de așteptare trist și van cine-ar putea să mă ajungă la nasul meu marmorean

Ascultă-mă Charles

îți spun citeodată că mă doare cerul și te uiți la mine de parc-ar ploua și te uiți de sus din vîrf ca prin geam mă tu ești zeu și eu habar n-am

aș vrea să-mi montezi un motan între creierul mare și creierul mic să-mi devore sticlețele diafan zic

Citeodată

mă gîndesc la tine El Cordobez nu-l scuipă nimeni pe laure mă gîndesc mă gîndesc și m-așez în genunchi ca un taure Olé

În Meseta în Meseta n-are nimeni un peseta dar se uită toți la Goya și le trece de nevoia El Cordobez Olé

Bine că-mi dai mina

mina ta l'abstră și mă lasi în mina ta puțin și ți-ai pus garoafe la fereastră semn că mă aștepti și că nu vin

am venit în mina ta din totdeauna mi-era dor și dor ca unui ciine dar acum te rog deschide mina mișcă doar un deget pentru mine

cenaclu

cornel brahas

Capriciu cu dorință de foc

„Dacă” am zis, „dacă” !
dacă voi demola secolul
pentru a-l rindui în istorie,
voi începe cu stîlpii ierburilor
— ca niciodată —
apoi cu coloanele fîntinilor
abținindu-mă să le pietrific
pentru selea privirilor, ah !
și voi termina cu ceața celor
două războaie mondiale.

„Dacă” am zis, „dacă” !
dacă veți demola secolul
pentru a-l rindui în istorie
să începeți cu ceața celor
două războaie mondiale,
apoi toate coloanele fîntinilor
rinduiți-le fără a le pietrific,
continuați cu catedralele credinței viitoare
cu căldura rîvnită
și să terminați
cu stîlpii ierburilor...

... dacă vreți să vă întîlniți cu mine !

Galeriile pămîntului

Reci mamă, reci, reci...
Ger divin ? Ger al lacrimii ultime ?
...are încă fluviul, fluviul grele,
ghioță mamă, ghioță crudă...

Lasă-mă să vreau să ies din începuturi,
Știu că-o să te doară valul dizolvat. Știu că
ride satul, lasă ! Ride satul ! Cred, bunica
plînge. Și ea m-a iubit. Și mai plînge-o daamă...
Lasă-mă să vreau să ies din începuturi...

Amin cu mările înalte, dospite și înalte,
cu ghiola delfinilor, Amin.
Amin cu trupul spus între plînsule,
cu sîsiul șaprilor, Amin.
Amin cu malul surd, cu petele de bocet,
Amin !..

Dincolo de vis

Să crezi în timpurile trînte
peste dureri abrupte
ca mine
ca mine
cînd lutul va crucifica miezurile nopții.

Să crezi în fîntînile ce ne sug ochii
în cerbi de unde
rece
mai rece
rece.

Doamnă ! măceșii tăi vor înflori la marginea
arșitei. Eu nu voi traversa nimic căci mă
va stăpîni nisipul cosmic în care te-ai adunat
ca să pietrifici lumea.

Calm dur

Ne vom construi într-un ou greu coliba,
fie ea putredă dar nepărăsită.
Ne vom opri unde drumurile se storc
unul din celălalt...

Ripi cad,
Dune cad,
Sărîmături ale mărilor imense cad
...am greșit pentru toți, Doamne ?

Ultima scrisoare a mamei a fost grea. Vă
rog pe voi să-i răspundeți pentru că eu plec
în culoarele trîrilor crude, în nebunia gardurilor
coborîte în umbră, în veșnicul sînge din
intineric — cucuveaua cu soarta ei...

Cryna

Greu ca privirile oarbe
pe sîni de lut. Sîni tîmnațel.
Ah ! Și dincola nu există, dincola —
e absentă, numai absentă și pîndă.
Urc gîndul lumii pîndă-n ferestrele sale,
niciodată surd, niciodată tîgru
străpuns, străpuns de timpul pîndei în ceară,
translucid.
Trandafii roz de dorul soarelui —
ceara buzelor ce mă apasă...

Fibra morții

Pilcul cărbunilor la intrarea în popasul orelor,
pilcul cărbunilor la ieșirea din sărut
din jîrătecul cercurilor,
pilcul cărbunilor.

Și adîncul,
adîncul se urcă aici,
niciodată crud
nici cînd puzderie
nici cînd paralela, adîncul.
Oază de timp răscuit pe roți mute,
Oază de priviri telezate
în pilcul cărbunilor din dureri și din corbi...

Despre pace

Cine-o să m-ajute să cred că lumea în-
seamnă numai mări imense de iubire, cine-o
să m-ajute să privesc frumos păsările, să ghî-
cesc frumos în palma pămîntului ?

Cine-o să m-ajute
să mă întorc din Europa
privind frumos păsările
și ghîcind la fel de frumos
în palma pămîntului ?
Cine-o să m-ajute
să mă cutund în destinul Europei
și să ies în liberele păcii
prin destinele noastre ?

În sufletul păcii

Ce faceți
cu cîntecele voastre împrăștiate-n minerale
cu cîntecele voastre
din marga obiectelor ?
cîntați, cîntați... !

Ce faceți cu horbota neanelor din orașele
inghesuite

pe-o singură inimă,
orașele voastre,
Rost au orașele voastre. Dar trenurile ce
izgonesc

din lucruri, lucrurile
și se opresc doar cînd nimeni nu le vede.
Cîntați pe schele interioare... Da !

Anotimpuri frumos suprapuse

Ți-e imposibil să treci prin România
cu ușurința-n priviri
Și România trebuie traversată.

trebuie traversată fără grabă
de la un capăt la altul —
ca Om.

Să lași avioanele să se ascundă-n păsări,
vapoarele să se scufunde-n pești,
automobilul din cai să ne urmărească,
și pe jos să traversezi România —
Ca Om.

Ți-e imposibil să treci prin țara
confundată cu pămîntul ei,
fără bogăție-n priviri.

Cota vetrei

plouă peste toate cîmpurile mele aramă, loc
de aramă,
vînt de aramă, coastă de-aramă.
...Dacă n-oș și poli lumii, dacă n-oș ști.
Atîta cîmp să-mi aglomerizez privirile, atîta
nevoia de cîmp. Crude vene de-aramă cu
oglinzi
carbonizate.

Ora ultimă a anului. Gara Sibiu.

pe apucate mușcată
de locomotivele trecutului timp.
[priviri scurse în șuvițele reci de oțel
simt cum se scurg la capătul lor
în adîncuri de roți.
Zăpada lipită de umerii mei —
povară albă a anului ce trece...]

Nu sînt singur.
Ora ultimă a anului. Gara Sibiu...

„GINDITORUL”
Desen de
ILEANA BRATU

Rînduri de cenaclu

Ce înseamnă la urma urmei umanism ?
greu de spus. Aș risca totuși o creionare:
umanism înseamnă închipuirea un-
iversalului în individual, iar în cazurile
mai ferice — individualitate generală. Căm
asa, cred, ar defini această noțiune un lo-
cutor al Europei. Fiindcă în Europa există,
mai mult decît oriunde, o bucurie a constată-
rii, un orgoliu al monumentelor, al rădă-
cinii și, apoi, o nestăvilită dorință de a glo-
sa pe marginea celor descoperite, de a dan-
dela (pînă la dimensiuni microscopice, une-
ori pînă la decadență și pulverizare) invel-
șul coloanelor odată împămîntenite.

Nu întîmplător am făcut această introdu-
cere, nu întîmplător am vorbit despre umanism
și despre Europa. Cornel Brahas, fi-
năru puțin timid, speriat și încîntat de
succesul avut în cenaclul „Luceafărului”, în-
trunește aceste margini pe care am încercat
să le dau umanismului. Cornel Brahas, sus-
ține Dinu Flămând, refuză să ia secolul așa
cum este, și îl descoperă cu umire. N-aș
spune „umire”, ci candoare gravă plus fi-
năru luptătorului, ceea ce, adică, îmi semna-
lează că am de-a face cu un artist și cu
un om de cultură (în sens creator și nu ar-
hivistic) autentic. Mai mult, poetul acesta
care a țîșnit din mediul cel mai interesant
și mai deschis tuturor șanselor puse de via-
tă în fața noastră, din tinerețea muncito-
rului, s-a ridicat pe sine însuși pînă la
constituirea acelei opere ce ne sugerează
noutatea, în așa fel încît acceptarea noastră
se petrece pe nesimțite, iar entuziasmul de
care ne lășăm insulfeliți ne ordonă partici-
parea, înfrățirea, iubirea.

N-aș fi spus aceste vorbe marl dacă textul
poemelor, prezent în această pagină, nu mi
le-ar fi impus cu strictețe. Trăiesc convinge-
rea că mă aflu în fața unui glas cum
rar se întîlneste, și că acest glas va putea
să ne aducă, prin toate implicațiile genezei
sale și prin cele ale răsîntului său, vîlto-
area artistică a unei conștiințe ce insu-
mează atât luciditatea gînditorului cit și
curajul de a posedea antene capabile să vi-
breze în zvonurile lumii ce ar putea deveni.

S-a văzut din succesul țeșit cu totul din
comun pe care l-au avut poemele în se-
ara cenaclului că acest poet, Cornel Brahas,
este chemat să spună și să mențină cuvîn-
tele mari la adevărata lor valoare. S-a mai
văzut că speranțele celor ce simt nevoia
unei purificări și a unei primeniri spirituale
se împlinesc întotdeauna. Lumea care ridi-
că democrația la o condiție sine qua non,
cultura, a cerut și cere la fel de puternic,
noi și noi necădenșe creatoare. Cornel
Brahas s-a supus !

În aceeași seară a cîntat Mircea Florian.
Și acest tînră a multumit toate năzuințele.
Eu unul nu mi-aș fi închipuit că specia mu-
zicii respective e capabilă să treacă peste pi-
torescul imediat și peste un dilematism re-
cut chiar de denumirea sa. Ei bine, Mir-
cea Florian a reușit. Încintarea și liniștea
în care sala a ascultat recitalul, aplauzele
furtunoase și, la un moment dat, formarea
spontană a unui cor în care predominau
bașii, au confirmat ceea ce mi s-a părut a
fi principala calitate a cîntărețului : talentul.
În ciuda unor sunete disonante ale ghî-
tarei sau guslei, sau chiar ale vocii... Mircea
Florian a putut să stîrnească entuziasmul
tuturor.

Ascultîndu-l, îmi aminteam de o discuție
cu un inginer proaspăt întors de la Paris.
Căre mi povestea despre succesul nemal-
pomenit pe care îl face acolo Gheorghe
Zamfir. „N-am văzut în viața mea un astfel
de delir. Sala întreagă aplaudind încon-
tinuu, ritmul sîrbei și al învîrtitului susținut
meru și meru de băit din palme !..”
— „Deci, ca la Beatles”, am spus eu. —
„Da, cu singura deosebire că acum nu ru-
peau scaunele”. Și avea dreptate inginerul.
Nevoia de puritate care se resimte în so-
cietățile orașelor își găsește foarte bine re-
versarea în curățenia și lămpiditatea spiri-
tualității române. La această concluzie mă
gîndeam în timp ce îl ascultam pe Mircea
Florian.

Al. PAP

Marți 18 ianuarie, orele 18,00

andrei roman

Atita depărtare

Cu reci zăbrele și rotunde
mîinile arse de cîntec
le-nchin pescarului
împătimit de lumina plaselor sale ;
liber în pușcăriă speranțelor mele
imi loc somnul dincola de capătul
lubrii.

Trec gloanțele în haos de pasta
mărturiei
îrecindu-se.
Ne ducem simțurile în cenușă,
nestîrșite poduri, ale loamei,
răbdăm tragediile antice în memoria
și rîdem pe dedesubt,
chiar pe sub oasele
transpîndî pielea
cea de toate zilele.

Ne condensam
de pilipitul brizei,
cojile de iarnă ale mării
măui stîrșitul apelor ;
fiorii hranei ne hulburau,
iar zimbetul mînjînd fața copiilor
ne acuza pentru ziua de mîine.

Singur printre străini,
Singur pe crestele apei,
lărimă de zgoră solară
pe mîini stringîndu-se.

Tot numai o coajă,
mă desprindeam
din pellicula senină
și rămîinînd lăra de umbră
simțeam nepăsarea
ciugulîndu-mi privirile.
Te așteptam
vîrsta înconjurîndu-mă
cu sărutul pămîntii.

Ochii îmi ard
Se mișcă visul din mine.
Acoperit cu veghea
incolțită de lumina dimineții
simt prin case trecînd
cuțitul de frig.
Picură privirea
uitarea trupului.
Și tumul întinde
cicoarea resemnării

Căzut zilei un dor —
Atita depărtare în apropierea ta
încît din apa înghețată
nu-ncerc să te ating
cu mîinile roase de patimi.
Sfîntul chip uscînd chemarea,
unduitoare singurătate,
nisip, nisip, doar nisip
e sufletul tău

Epitaf
pe o zi de mai

cu nașterea plopiiilor muși
împrăștiati de briza oarbă-a vremii ;
stîngeam poverile Carului Mare,
șlefîind lentile din calendare
pomeneam

vîrstele lăcînd înconjur
și atingînd scara lăuntrică
a naturii
nu simțeam primejdia
căderii în Dumnezeu.

Rămas mereu
în urma umbrel
spuneam
că-mi sînt
suficient.

În cîmpul lui Cadmos
eram plugarul
și luptătorul.
În atara umbrei,
în atara ului.

Să te-arăți visului,
malurile samului
ceața destrămind-o,
golfurile nopții
le-odăpostește.
Nu-mi spune
amintirea tăcerii.
Ochii de haos risipește-i...
zimbînd triguros
nu-mi spune
chipele amurgului.
Chipul tău
potrivnic asemuirii
să nu-l roștești.

De profundis

sunt ani cînd nu vom ști de-am
construit cuvîntul
prin trebuința vîrstei din plasma unui
vis ;
deschiderea spre țărîmul, umilă de
mormîntul
ecoului de umbră a arbului Narcis.

Investmîntat cu fringeri a' singelui,
descîntul
primit din mirul veșnic al sfîntului ucis
înscrie pe țărîne uitarea, iară vîntul
loveste în privite cu trupu-i de obis

cum a fost

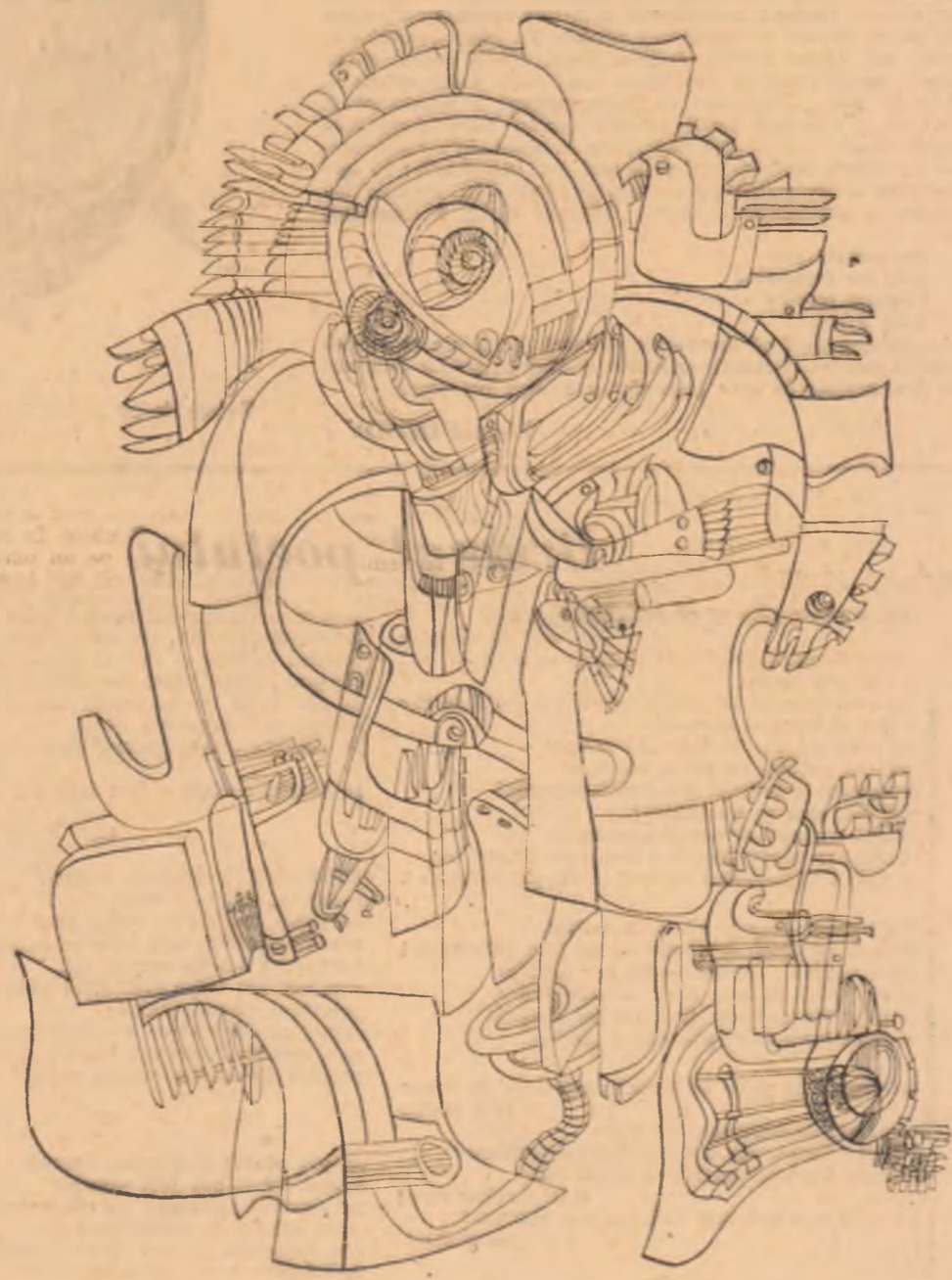
Radu Anton Roman crede că ce
a propus autorul cenaclului
„nu e o proză legată de realită-
țile Deltei”. În finalul unei ana-
liză deosebit de obiective, criti-
cul Nicolae Ciobanu deslușește
„destule semne ale unei parțiale
împliniri”. Dîncă Irinel califi-
că literatura lui Perfil drept
„o proză a gestului”. Sânziana
Pop, vorbind despre o „volup-
tate a cuvîntului” în fragmen-

te citite în această seară, a-
mintește de normele foarte
înalte ale prozei lui Ștefan Bă-
nușescu și Fănuș Neagu. Al.
George consideră fragmentele
ca aparținînd „unui climat tipic
expressionist”, recunoscînd auto-
rului înzestrarea. Are totuși „oa-
recari îndoieli privind un an-
samblu posibil”, „păcatul” pro-
zei, fiindcă „este altă cit este”.

Al. Paleologu pomeneste despre
un „frumusețism” neconvîngător,
arătînd că „pitorescul trebuie
transfigurant”, „frumusețimul” a-
cela singur neajungînd împlini-
rii faptului de artă.

Poetii serii au fost Andrei
Roman și Cornel Brahas. Dan
Laurențiu ne-a asigurat că „ce-
asta din urmă locuiește la Si-
biu. Probabil însă că nu acest
lucru l-a determinat pe Adrian
Păunescu să-l lătureze. Deose-
bit de convîngător, versurile.

Octavian STOICA

Manieră și manierism în poezie

Conceptele vii, dar chiar și simple „isme”, ca
forme mai fluctuante și mai precare ale acesto-
ra, ne însoțesc mereu, chiar dacă nu sînt puțini
cei ce se împotrivesc folosirii lor adesea abuzi-
ve. În cazurile cele mai exagerate, estetica face
adevărata jonglerie terminologică, dar și critica li-
terară merge pînă la a se lepada chiar de accep-
țiunile cele mai obișnuite ale conceptelor. Și una
și alta fac atunci abstracție de o realitate internă
a literaturii. Anume, aceea că un concept cu a-
devărat viu probează întotdeauna și o realitate
contemporană, atunci cînd el are capacitatea de a
se crea chiar din ignorarea istoricității sale. E
adevărat că o istorie numai a conceptelor ține
mai mult de istoria civilizațiilor decît de litera-
tură. Dar relevarea acestei istorii, cu un spirit
sintetic, nu și mecanicist, este de natură să de-
monstreze o succesiune vie, o evoluție nu mai
puțin adevărată a terminologiei estetice, care prin
caracterul ei viu ajunge pînă în contemporaneitate.

Manierismul, unul dintre aceste concepte, une-
ori chiar numai „ism”, pare a fi o categorie foarte
utilizată azi în critica literară, mai ales în accep-
țiuni de dată recentă. Este foarte utilă pentru re-
actualizarea istoricului său, cartea despre clasi-
cism a lui Matei Călinescu, apărută recent, pen-
tru că ea restabilește între altele durata manier-
ismului, reperele unei istorii subsumate. Vedem
în urmă că rîmenii nu mai definesc azi manieris-
mul cu gîndul la pictorii secolului al XVI-lea, sau
după frumoasa concepție a lui Goethe, care ve-
dea în manierism facilitățile internă a unui stil.
La drept vorbind, ne simțim astăzi îndreptățiți să
numim manieristă atît poezia vîrstă, cît și cea
prețioasă, atît poezia plată, lipsită intern de in-
ventivitate, adevărată inertie a manierei, cît și
poezia mai îndrăzneată, care experimentează, dar
care și-a făcut la rîndul ei un automatism al
propriei maniere experimentale. Iată deci că nu
prețuim istoria conceptelor decît pentru a ve-
dea în ce fel am adoptat-o de la modul empiric
— unei nepermis de mult, dar reușind în a-
cest fel să exprimăm o neliniște de azi, adevărată,
care poate asimila și istoria conceptului, pentru
a se explica pe sine.

Trebuie să spunem că denunțarea manierismului
unei anumite poezii contemporane mai este fă-
cută cu multă timiditate. Pentru că ureorii manie-
rismul este luat drept constanță creatoare. Da-
că maniera înseamnă pentru poet primul gest

de cîștigare a unei independențe, prima confir-
mare a unității sale, manierismul este, desigur,
un stadiu imediat următor, în care această ma-
niera începe să se autocontemple. Aparent, el pa-
re a fi un proces firesc și nealarmant, dar în
realitate manierismul consacră o concepție arti-
stică și un conținut care nu se mai îmbogățesc.
Ce este altceva cunoscuta nemulțumire faustică,
dacă nu presimțirea senzației de stagnare în manie-
ră. Spirituale superioare simt organic acest pericol,
de care nimeni din afară nu poate fi conștient în
locul lor.

În obiectul acestei discuții trebuie să între
chestiunea evadării dintr-o manieră, care este și
un act de temeritate. Poetul scrie atunci imaginar,
o poezie dorită, o poezie ce poate sau uneori nu
poate să se situeze valoric deasupra rezultatelor
pe care le-a dat maniera anterioară, dar care este
o poezie a iluziei (chiar și prin neșuşite) de pri-
menie. Prin ceea ce publică în urmă, Ioan Alexan-
dru arată pe viu etapele imprevizibile și grele
ale acestui proces. O astfel de poezie este ca o
propunere, și sîntem oarecum nedrepti dacă vom
căuta în ea, poate chiar cu justificată nemulțu-
mire, tot vechea poezie. Trebuie salvate și ex-
plicate aceste experiențe, în ale căror tatonări,
chiar dacă mai îndelungate și mai infructuoase,
există semnele unui sacrificiu. Cu puține deose-
biri, am cunoscut tot în această perioadă un alt
exemplu de evadare din manieră — Volumul „Ca-
davră în vid” al lui A. E. Baconsky făcea la a-
pariție dovada cuceririi depline a unei maniere
esențialmente diferită, mai tragică, față de ceea
ce scria poetul anterior. Însă transformarea s-a
petrecut întîm în absența oricărui public, iar
noua manieră și-a cucerit de astă dată cu mai
multă repeziune și fermitate spațiul consacrat
ei. Asemănătorii lui Baconsky mai există și alți
poetii, în special cei ce aparțin acelei nedefinite
generații de mijloc, pentru care abia în ultimul
timp a început să apară și o critică mai atenă
la fenomenele de ansamblu. Despre mulți dintre a-
ceștia va trebui să se scrie ca despre adevărați
debutanți, atît sînt de străini unii dintre ei de
consecrările anterioare care le-au fost acordate.
Dar acestea nu se vor putea întîmpla decît dacă
necesitatea evadării din manieră funcționează și în
critica literară.

Dinu FLĂMÂND

a patriei cinstitie

...Slujire

De aceea există istorie și înalte momente istorice și necesitatea amintirii lor : solemnă, profundă, înfiorată. Astfel apare patria, ca un sentiment fundamental, ca un adevăr fundamental. Intreaga noastră identitate, cu structura și particularitățile ei, cu destinul ei, aparține marelui adevăr. Nu venim de nicăieri, nu ne ducem nicăieri. Sintem o cantă din plămada unor veacuri, dându-ne altor veacuri. Au fost și atunci identități, vor fi și pe urmă. Plugarul, oierul, oșteanul, cărturarul, voievodul, s-au vărsat, cu gestul lor firesc sau grandios, cu identitatea lor uitată sau rămasă, în singurul adevăr destinat duratei viei : patria. Toate conștiințele românești au plecat de aici și au existat prin această nescăpată apă vie.

Viața se trăiește: ore firești, zile firești. Și deodată momentul istoric, cu fiorii lui adinci, cei mai puri, cei mai adevărați. Cînt de mult datorăm patriei, celor care au simțit-o și care au dat-o, frumoasă, simțirilor noastre de acum ! Azi o și înțelegem, poate mai bine decît ceilalți atunci, în adevărul ei, în necesitatea ei, în menirea pe care o are în această lume și vreme sub care trăim. Conștiința ei e mai necesară ca oricînd mai ales de cînd legitimitatea ei și-a întregit numele : România Socialistă. Găloane noi, de noblete și demnitate stau pe umerii ei și pe umerii noștri. Aurul nou care strălucește în ele e adus de minile noastre, cele de toate zilele, mini de țărani, de muncitori, de intelectuali. Mini lucide care se împlinesc tot mai mult prin putere și răspundere, mini care simt și fiorul istoriei și chemarea viitorului, mini care știu și să nu tremure cînd nu trebuie să tremure, mini care cinstesc patria, slujind-o.

Constantin CHIRIȚA

Sigiliul lui Mircea cel Bătrîn

Aceasta înseamnă viitor

Pentru secolul XIX actul Unirii este, cu tot ceea ce a însemnat el la vremea sa, și cu tot ceea ce a adus după sine pînă în vremea noastră, evenimentul cel mai limpede al spiritualității românești. După el a mai urmat Eminescu. Două piscuri.

Tot ceea ce rămîne pe drumul unui popor se cheamă istorie, iar ceea ce rămîne ține, prin abundență sau lipsă, de cultură. A face cultură, sau, mai bine-zis, actul de cultură înseamnă să învățăm să primim noul ca și cum el ar țîni, domol sau năvalnic, din noi. Istoria, deci, ne aparține în aceeași măsură în care ne aparține cultura. Și e sigur că aceasta din urmă înseamnă viitor.

E firesc prin urmare pentru cine privește cu dragoste și seriozitate tînutul românilor să fie incredințat de puterea pe care o are spiritualitatea noastră de a primi și de a da lumină.

Alexandru PAPILIAN

Stema Țării Românești și a Moldovei în sigiliul lui Mihail Viteazul

Veșnică trecere

Rău e dacă știți că oasele tale vor fi odată oase de strămoși. Cinstitura Patriei, în certitudinea supremă a păterilor perennale, nu poate, de aceea, avea loc fără o creștere a lumii. Și cine o clipă în care curățatul se confundă cu acest leșău răsunat de a exista. Lucrul poate fi observat la rechile izbit unde curățatul, ros de stîla înverșunare, parcă înscăpă odată cu actul. Nu e de aceea, veșnic înscăpă formalist și saci bizar îndemna născut din pînăla ezistențial, lucrul obodănat asupra limbii ce caracterizează toate valurile ale literaturii europene. Scriitura nu înseamnă decît decodificare literară, chiar dacă vîrfii piramidelor de structuri trece masori cuburi de vid. Desigur, poți rămîne la prime epocuri, adică poți să nu dorești a vedea mai departe de lungul nasului și atunci ești clasat printre epigoni. Deși, crudă lucră, parcă nimeni nu-și crîștește înșinșii mai mult decît epigoni. Or, nu-i așa, „Cinstitura” de către epigoni e nepăsătoare și ipocrită. Căsușă veșnic trebuie exilat întru eliberarea noului canon. Există unii însă, care se agită de rechile colțuri de stîncă stîmînd prin căpătural lor. Inșelătorii ! Ei ce o ne face să nu vedem că au aripile vește. Dar, singura locomotivă a curățatelor e zborul. Precum aceea a cocorășilor, care :

Zboară cîr pot
Si-a lor trecere,
Veșnică trecere
Așa e tot.

Limpede e deci că dramaturgie de nori fac și ele parte din petășul patriei. E rotul curățatelor a căldii în scotea dramaturgie mirifice oasele în care trecerea s' adevărat petrecere.

Leonid DIMOV

Hora frăției

Poetul este după înțelesul lui Pîndaș cel care știe încotro va bate vîntul peste trei zile.

Poetul graiului nostru dinainte de Eminescu trebuie să-l întrebăm mai întîi în Alexandri, acest om atît de intim legat de actul unirii, mai ales de pregătirea lui, căci — cu trei zile mai devreme de acest fapt — Alexandri tipărește revista România literară, la începutul anului 1855, iar un an mai tîrziu scrie această Hora sărbătorească ce devine imn național cîntiva ani mai tîrziu.

Poetul scrie acest cînt cu trei ani mai devreme presimțind că bate ceasul unei mari sărbători.

Alexandri vorbește de România, înainte ca acest nume să fi devenit o realitate oficială. Căci în ceasul cînd toate acestea se împlinesc oficial, poetul trebuie, și în cazul lui Alexandri s-a întimplat, să se retragă cu modestie și să lase locul omului politic practic care stăpînește situația.

Poetul rămîne acest dinainte văzător, fie vorba chiar, de evenimente istorice care au la un moment dat însemnătatea lor. Bucuria și marea țării poetului este cînd el sesizează viitorul.

Cînd sărbătorim Unirea Principatelor noastre întîiul pas spre Unirea mare din 1918, se cuvine să nu-l uităm pe Poet, pe cel care este sufletul acestei mari sărbători. Cel care a pus graiul în gurile vrăjite de bucurie și le-a îndemnat umăr la umăr, față către față :

Hai să dăm mină cu mină

Ioan ALEXANDRU

Toate cuvintele lumii

Între cuvintele limbii române (fiți așa de mari artiști, încît să nu trebiuască tînut la colț ori dojenit niciumul din cuvintele limbii !) n-au existat nicodată frontiere.

Toate cuvintele noastre au umblat în toate țările românești, pentru că toate erau bune. Și țările și cuvintele. Aceasta a fost miracolul.

Poate că nicodată apele și munții vreauu teritoriul n-au adunat mai unitar un popor decît poporul român :

tocmai pentru că articulațiile, durata, spiritul, încăpătarea lui putere de dănuire și impulsivitate ce oxigenează această limbă românească s-au arătat, continuu, de o coeziune întracabilă, fenomenală.

Monada și monada imposibil de tăgăduit.

Soarele se înălța deasupra unor oameni pe care li auzea vorbind jur-împrejur, în gînduri și fâșii, pe toți asemeni. De veacuri întregi. De la țele lumii dintîi.

Păsările cîntau la fel de o parte și de alta a unor hotare curioase. Cele din culburile Moldovei alergau după gize și fluturi gustosi în Muntenia. Cele din țara lui Mircea și a lui Brîncoveanu se scaldau în apele ori șoaptea Moldovei. Seara, și unele și altele se întorceau acasă, visînd romanțe, ca-n vremile lui Mihail Viteazul, care-i și cuprinsese cu privirea brațului pe toți românii — uniți de fapt de mult și din totdeauna prin cuvintele limbii.

Un fermecător spațiu de vechime și adăncime, de suplețe și prodigiozitate, care a fost și va rămîne eternitatea noastră : limba română.

Aud, cu urechea la pămînt, pe sub marelurile vînturilor, apropiindu-se troscotul unei, irepresibile pleiade de scriitori care vor înălța din tăcerea acestui neam — în colții săgeților — corturi unui viitor de aur. Aici se vor naște mari scriitori.

Da, unirea de la 1859 înseamnă multe, mai ales pentru noi cei care trăim, iubim, îndurăm, ne certăm, ne înțelegem și mergem zi de zi mai departe, într-un destin comun, aici, pe teritoriul acesta, în țara aceasta, țară ce vorbește niște înțeleșuri ale ei. Înconfundabile.

Erau niște granițe artificiale. Și au căzut.

24 ianuarie 1859 înseamnă însă, pentru ceea ce a devenit ulterior toată literatura noastră, mai ales bucuria de a scrie cu toate cuvintele limbii române.

Deoarece fiecare cuvînt e un destin... Sau o poartă.

România e ascunsă într-o lumină care nu se poate ucide.

Ion CARAION

Drumul poetului

Isă e venit zina și totuși cînd în sfîrșit
Amăr este pămîntul ce-l amestec în gară
cu fîcioră curbit
dar cînd bucurse își ridică jumal de jertfă la cer
O, fîu al cîmpului român
cel care ascuți în miază de noapte
cum se prăbășește către omșoare
din vîrfii înșinșii o lacrimă gîgășită
isă înșinșii ta un popor !
Munți a urcat și munți a coborît
cu mîei și mîiere doctuză deasupra împervilor
cu morți fără odihnă lăpdat în cîmpu răbaterare.

Văile s-au urcat și munții coborîră
pînă la neșanță, se sterge de pe fața pămîntului
orice moriță ; rîrșite de-un cer absolut
se scufundă în sine toate stîncile lumii
și în urmă se-aude dudușul pe cîmpuri
al curățatelor celor din urmă profeți.

Les mame la porți de cetăți cu pruncii în brațe
și-n pîntec
cerul slăbit trosnește din stele
pînă în floarea de sor a campitei fecioare :
Cîmpia Eternă s' a ridică în picioare
și s' a sprijinit cerul
un stîlp mai puternic nîcînd n-a mai fost
pe pămînt.

Patrie și lume și mamă voi m-ați născut
și ce bucurie s-a cutremurat atunci pe pămînt
ce dor i-a fost soarelui de creșterul meu
de cite zile și nopți și mii de ani pierduți

George ALBOIU

Cimpia Ardealului

La picioarele munților Făgăraș, albaștri ca spinările de bivoli, prin care privești ca și cum ai privi printr-un șir de păsări arămii, stă ingenuncheat un tînut fumegînd cu fuioare de fluturi. E un tînut alb, în marginea căruia bat clopote și cimpia Ardealului începe desăvîrșită ca o salamandră luminînd

E un tînut alb și nesfîrșit ca o lacrimă cu satele botezate ca și cum ar fi muzică. Un hotar pentru

bărbați împietriți cu durere de inger în tălpi. Țara Făgărașului ca un tînut de unt cu ciudată istorie. A gîndi la acest colț de pămînt românesc, înseamnă a gîndi

și tot ce a însemnat ea pentru el : lacrima, lupta, credința. În sufletul ei dănuim

după coruri cîntate deasupra bățăliilor de aburii singelui. Să pleci de aici înseamnă să fii străinul ; nu poți pleca nicodată, trupul se

oprește și se face cîntec. Apuci durerea istoriei neamului tău cu miinile goale. Neamuri străvechi își aprind pe umeri bisericile părăsite. Bradul, soarele,

mănăstirea șarpele sint simboluri laice, de aducere

amînte Poezia este aici aducere amînte. Un pămînt românesc, cu o gravă și ciudată istorie.

Radu-Anton ROMAN

Gabriela MELINESCU

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMANIA

Redactor șef : Ștefan Bănuțescu
Redactori șefi adjuncți :
Cezar Baltag, Fănuș Neagu,
Adrian Păunescu
Secretar general de redacție :
Constantin Toiu

REDACȚIA :

București, Bd. Ana Ipătescu 15
Telefon : 11 51 54; 12 16 10

ADMINISTRAȚIA :

Șoseaua Kiseleff 10, tel. 18 33 99

ABONAMENTELE :

3 luni — 13 lei; 6 luni — 26 lei; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la

COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCINTEII”

Prezentarea grafică : Mircea Popescu

Paginator : Nicolae Ion